

Internetové sociální sítě jako sociálně patologický jev na základních školách

Veronika Buráňová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Veronika BURÁŇOVÁ
Osobní číslo: H108019
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Internetové sociální sítě jako sociálně patologický
jev na základních školách

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynůobsažených v materiálu IMS. "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- současnou znalost internetu dětmi základních škol
- využívání internetových aplikací, webových stránek, sociálních sítí dětmi základních škol
- povědomí dětí o rizicích užívání internetu
- možné sociálně-patologické dopady nadměrného užívání sociálních sítí
- postavení vedení škol v oblasti zabezpečení nežádoucích internetových stránek

Součástí práce bude kvantitativní výzkum zaměřený na děti základních škol a jejich postoje k internetovým sociálním sítím. Dále kvalitativní výzkum vedený s pracovníky základních škol (ředitelé, správci počítačových sítí, výchovní poračí), zaměřený na jejich postoj k sociálním sítím, internetové šikaně a omezení volnočasových aktivit na úkor času tráveného u PC.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

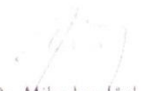
- Braunová Petra.; Klub radostí dnešního dne, 1. vyd., V Praze: Plus, 2011.
Čamek Jakub.; Fenomén Facebook , 1. vyd., Kladno: BigOak, 2010.
Dědiček Dominik.; 333 tipů a triků pro Facebook , 1.vyd., Brno: Computer Press, 2010.
Dědiček Dominik.; Facebook : jednoduše, 1.vyd., Brno: Computer Press, 2010.
Helus Zdeněk; Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče, Praha: Portál, 2004.
Jedlička Richard.; Děti a mládež v obtížných životních situacích: nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí, Praha: Themis, 2004.
Keller Jan.; Nejistota a důvěra, aneb, K čemu je modernitě dobrá tradice, 1.vyd., Sociologické nakladatelství, 2009.
Kirkpatrick David.; [překlad Helena Danihelková, Jiří Huf, Ondřej Doseděl]., Pod vlivem Facebooku : příběh z nitra společnosti, která spojuje svět, Brno: Computer Press, 2011.
Mahdalíčková Jana.; Trestní odpovědnost pedagogů a žáků v praxi / Jana Mahdalíčková., Vyd. 1., Žďár nad Sázavou : Fakta, 2011.
Martínek Zdeněk.; Agresivita a kriminalita školní mládeže: druhy agresí, přístupy k agresivnímu chování, poruchy chování, šikana, Praha: Grada, 2009.
Říčan Pavel.; Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí , Praha: Portál, 1995.

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Alena Plšková
Katedra sociální pedagogiky
Datum zadání bakalářské práce: 16. března 2012
Termín odevzdání bakalářské práce: 30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

L.S.

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

VERONIKA BURÁŇOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 20.3.2013

Buráňová Veronika

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Práce Internetové sociální sítě jako sociálně patologický jev na základních školách se věnuje problematice používání internetu a pohybu dětí druhého stupně ZŠ v kyberprostoru. V teoretické části se práce věnuje vzniku a vývoji internetu a sítí, dále pak prochází jednotlivé patologické stránky užívání internetu. Praktická část obsahuje výzkum pohybu dětí v kyberprostoru.

Klíčová slova: sociální patologie, internet, sociální síť, kyberšikana, kyberstalking.

ABSTRACT

Labour Internet social networks as social pathology in primary schools deals with the problem using the Internet and the second movement of primary school children in cyberspace. The theoretical part deals with the origin and evolution of the Internet and networks, as well as through various pathological use of the Internet site. The practical part includes research on the movement of children in cyberspace.

Keywords: socialpathology, internet, socialnetworking, cyberbullying, kyberstalking.

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat základní škole Wolkerova a Nuselská za umožnění výzkumu, který sloužil pro vypracování této práce.

Bakalářskou práci bych ráda věnovala mému zesnulému dědovi, panu Zdeňkovi Čebišovi.

Navždy nás opustil dne 6.1.2013, a právě jemu patří obrovský dík za to, že mi po celou dobu studia byl největší motivací a podporou.

Buráňová Veronika

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VÝVOJ INTERNETU A INTERNETOVÝCH SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	12
1.1 STRUČNÝ HISTORICKÝ VÝVOJ INTERNETU	12
1.2 POČÍTAČE A INTERNET VE ŠKOLÁCH.....	14
1.3 ROZMACH SEZNAMKOVÝCH PORTÁLŮ, DISKUZÍ, CHATŮ A BLOGŮ.....	15
2 SOUČASNÝ POHLED NA UŽÍVÁNÍ INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ DĚTMI 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL	19
2.1 SOUČASNÝ POHLED ŽÁKŮ NA INTERNET A S NÍM SPOJENÉ FUNKCE.....	19
2.2 SOUČASNÝ POHLED ŽÁKŮ NA INTERNET A POTENCIÁLNÍ OHROŽENÍ PEDAGOGŮ KYBERPROSTOREM.....	19
2.3 POVĚDOMÍ RODIČŮ O DOBĚ STRÁVENÉ DĚTMI V KYBERPROSTORU	21
2.4 SLOVNÍK NEJČASTĚJI UŽÍVANÝCH POJMŮ.	25
2.5 LEGISLATIVNÍ ÚPRAVA SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÝCH JEVŮ SPOJENÝCH S UŽÍVÁNÍM INTERNETU	26
3 KYBERŠIKANA	28
3.1 POJEM KYBERŠIKANA	28
3.2 BĚŽNÁ ŠIKANA NA ÚPADKU A ROZVOJ KYBERŠIKANY.	28
3.3 PROJEVY KYBERŠIKANY A MOŽNOST PREVENCE.....	29
3.4 KAZUISTIKY	30
4 KYBERGROOMING	32
4.1 POJEM KYBERGROOMING	32
4.2 OBĚTI A ÚTOČNÍCI KYBERGROOMINGU VE VÝVOJOVÝCH FÁZÍCH MANIPULACE	32
4.3 MOŽNÉ ZPŮSOBY OCHRANY PŘED KYBERGOOMINGEM.....	33
4.4 KAZUISTIKY	33
5 STALKING A KYBERSTALKING	34
5.1 POJEM STALKING A KYBERSTALKING	34
5.2 KAZUISTIKY	34
6 POHLED NA UŽÍVÁNÍ KYBERPROSTORU V BUDOUCNU	36
6.1 DEGRADACE SOCIALIZACE DĚTÍ NA ÚROVEŇ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE V KYBERPROSTORU.....	36
6.2 ZTRÁTA VLASTNÍHO SOUKROMÍ A VZRŮSTAJÍCÍ RIZIKO KRIMINALITY	37
6.3 VÝZNAM PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÝCH PROGRAMŮ.....	38
6.4 CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE	38
6.5 MOŽNOST NAVÁZÁNÍ SPOLUPRÁCE S NĚKTERÝM Z PORADENSKÝCH CENTER.	38
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
7 VÝZKUM	42

7.1	METODY, CÍLE VÝZKUMU A STANOVENÍ HYPOTÉZ.....	42
7.2	VYHODNOCENÍ, ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ.....	42
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	61
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	64
	SEZNAM PŘÍLOH.....	65

ÚVOD

Internetová komunikace a patologie s ní spojené patří k oborům, které mne velice zajímají. Než jsem si toto téma zvolila, jako stěžejní pro tvorbu práva bakalářské práce. Provedla jsem první průzkum v oblasti dostupnosti literatury i internetových zdrojů. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost shlédnout několik prací zaměřených na tuto problematiku, rozhodla jsem se i já pro vypracování práce s tímto tématem. Velice důležitá pro mne byla i následující data. Prakticky 100 % dětí hraje hry na Internetu, 86 % dětí sleduje videa prostřednictvím Internetu, 75 % dětí využívá Internet pro komunikaci, 56% dětí stahuje na Internetu videa, hudbu a filmy a 23% dětí navštěvuje chatovací místnosti, sdílí soubory, či bloguje.¹ Toto byla základní data, která mne utvrdila v tom, že internetová komunikace dosahuje velkého rozmachu zejména mezi dětmi, že je důležité se tomuto problému věnovat.

Narodila jsem se v roce 1991, nemohu soudit dobu, kdy počítače zabíraly celé místnosti a děti je znaly jen ze sci-fi, či fantasy filmů, které se snažili odhalovat budoucnost lidí. Na druhou stranu, ani nepatřím ke generaci dětí, které se těmto filmům posmívají s notebookem na klíně. V době, kdy jsem navštěvovala základní školu, počítače nebyly samozřejmost každého pokojíčku, jako tomu je dnes. Vidím ty chvílky, kdy jsme paní učitelku, či vychovatelku v družině prosili, abychom mohli jít v družině na počítač, jeden z nás hrál a ostatní se toužebně dívali. Obyčejně to vypadalo tak, že počítače byly 2 až 3 na celou skupinku dětí, a tak nám nezbyvalo nic jiného, než se poctivě střídat. Rozhodně jsme však nebrouzdali po internetu.

Ovšem už za doby navštěvování základní školy, si vybavuji ten rychlý posun. Najednou jsme si zakládali první maily, místo poskakujícího panáčka jsme si prohlíželi seznamkové profily cizích lidí a hodnotili je, zařídili si první ICQ účty.

Téma bakalářské práce je mi blízké i z toho důvodu, že sama nejsem věkově cílové skupině respondentů tak vzdálena. V minulosti jsem sama na sobě mohla pozorovat

¹ ECKERTOVIÁ, Lenka, DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: ComputerPress, 2013, ISBN 978-80-251-3804-5, s. 23

rychlost, se kterou technika a komunikace posunuje kupředu. Možná právě proto, že sama dobře vím, že lidé, se kterými jsem chatovala, mi mohli ublížit, což si řada dnešních rodičů neuvědomuje. Mojí práci zaměřím na nejrizikovější skupinu dětí druhého stupně základních škol, cílem práce je zjištění aktuální povědomosti o komunikaci na internetu, vědomí dětí o rizicích komunikace i jejich zkušenosti s internetovou šikanou.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ INTERNETU A INTERNETOVÝCH SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

1.1 Stručný historický vývoj internetu

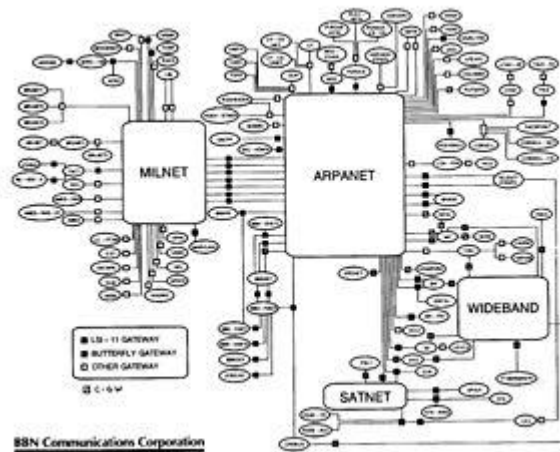
Již na počátku 60. let se začaly objevovat první myšlenky, které následně měly dát za vznik základům dnešního internetu. Vytvořená síť měla propojit nejdůležitější vládní, vojenské a vědecké počítače. První taková síť byla nainstalována v roce 1968 v Národní výzkumné laboratoři ve Velké Británii. Zanedlouho se objevil projekt nazvaný ARPANET, který vznikl na objednávku amerického ministerstva obrany. Hlavním předmětem této sítě byla pošta, ale můžeme pozorovat i počátky zábavy.

V roce 1973 došlo k připojení dvou významných neamerických institucí (University College of London a Royal Radar Establishment) Od roku 1979 je v provozu USENET, v roce 1981 vznikla akademická síť BITNET (ta jako první propojovala City University of New York a Yale University) a 1983 se vydělil MILNET. MILNET byla výhradně vojenská počítačová síť, která jako odnož ARPANETU, složky zde řazené nepodléhali přísně tajným informacím. Během osmdesátých let se MILNET rozrostl a stala se z něho Defense Data Network. DDN byla celosvětová množina amerických vojenských sítí, které mohly disponovat rozdílnými úrovněmi zabezpečení. V devadesátých letech se z MILNETu stal NIPRNET (Non-classified Internet Protocol Router Network).

Již s rokem 1984 byl zaveden doménový systém, který známe dodnes. První sítě samozřejmě začaly umožňovat i možnost komunikace, téměř vždy se jednalo o službu, kterou mohl využívat stát, nebo armáda. Samotná historie elektronické pošty není až tak jasná, protože zdroje se rozcházejí. Bezpochyby k průkopníkům posílání textových zpráv po síti patří systémy AUTODIN a SAGE, nejčastěji uváděné. Samotné odesílání zpráv také nebylo nic snadného, protože kromě zprávy museli obsahovat i tzv. cestu k adresátovi. Za

rozšířením e - mailu mezi běžné uživatele stojí společnost Microsoft, která v roce 1996 zakoupila službu s názvem Hotmail.²

Obrázek č. 1 Mapa internetu v roce 1987

Zdroj: <http://inhistory4u.blogspot.cz/2010/08/1987.html>

Není velkým překvapením, že užívání a obliba internetu exponenciálně roste.

V současné době je hlavním předmětem internetu poskytování služeb. Mezi základní patří:

- systém webových stránek - zobrazování webového prohlížeče a jeho obrazu za použití HHTP. Stránky jsou obvykle poskytovány v rámci World Wide Webu. Webové stránky mohou být uloženy v podobě souborů na pevném disku nebo je poskytují webové servery prostřednictvím počítačové sítě nebo Internetu, kde jsou přenášeny pomocí protokolu HTTP.

² NAVRÁTIL, Pavel. *Internet pro školy*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2004, 120 s. ISBN 80-866-8616-7, s. 18-19

- elektronická pošta - Webové stránky mohou být uloženy v podobě souborů na pevném disku nebo je poskytují webové servery prostřednictvím počítačové sítě nebo Internetu, kde jsou přenášeny pomocí protokolu HTTP.
- online komunikace - nejrůznější druhy komunikace mezi uživateli, např. ICQ
- telefonování pomocí internetu - např. Skype
- FTP - přenos souborů
- sdílení souborů
- připojení ke vzdáleným počítačům³

1.2 Počítače a internet ve školách

Rozvoj počítačů ve školách můžeme historicky členit do tří pomyslných fází vývoje:

1. Fáze proběhla koncem 70. a začátkem 80. let, kdy můžeme první počítače pozorovat v některých školách severní Evropy. Tuto část vývoje ovšem nelze považovat za stěžejní a příliš úspěšnou. Výchově chyběl koncept a výuka tedy postrádala jasnou linii, jak počítače vyučovat.

2. Fáze druhá, která navazovala na první, přišla s vývojem multimediálních počítačů, které umožnili rozvoj právě v oblasti aplikace do školství. V mnoha zemích tak můžeme pozorovat první pilotní projekty, které podporoval i stát.

3. Fáze třetí, ve které se nacházíme i dnes je spojována s Evropskou unií, která napomáhá ke komplexnímu rozvoji propojení počítačových sítí. Důsledkem tohoto rozvoje je fakt, že počítače již zcela běžně existují ve školách, knihovnách, muzeích, atd.⁴

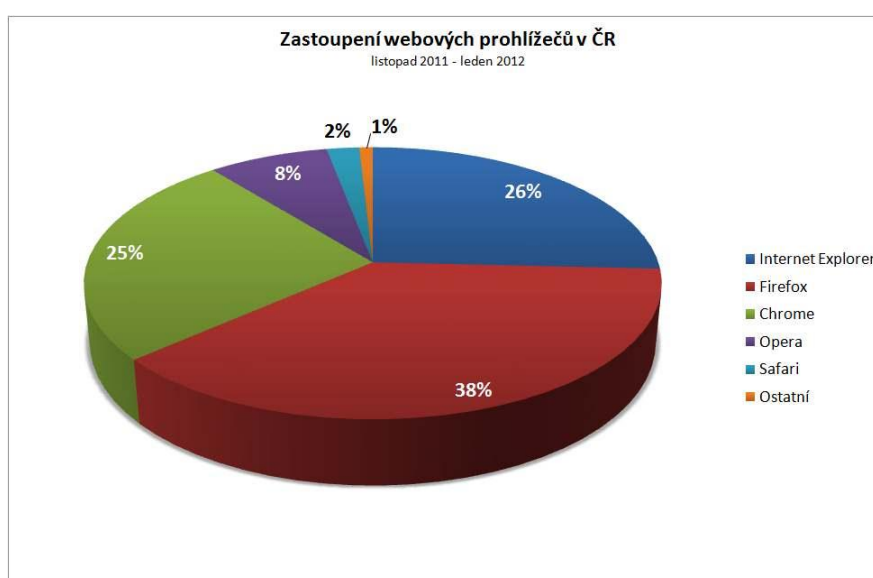
Před rokem 1995, měl o Internetu v našich zeměpisných šířkách ponětí jenom málokdo. Důvodem byla především výrazná absence komerční sféry na tomto poli. To se začíná měnit na přelomu let 1995 a 1996, kdy na trh vstupuje celá řada komerčních poskytovatelů připojení k Internetu. Co bránilo dřívějšímu příchodu komerční scény? Vždyť republika

³ NAVRÁTIL, Pavel. *Internet pro školy*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2004, 120 s. ISBN 80-866-8616-7, s. 19

⁴BRDIČKA, Bořivoj. EENet: Jak se mění vzdělávání. [online]. oddělení informační výchovy KTchVPedF UK Praha, 1999 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://it.pdf.cuni.cz/~bobr/EENet/>

byla v té době k Internetu připojena tři roky! Byl to jeden nezanedbatelný fakt, do této doby totiž trval monopol firmy Eurotel, který se vztahoval mimo jiné i na veřejné služby přenosu dat. Pádem tohoto monopolu na sklonku roku 1995 se otevírá široké pole pro komerční využití Internetu a s tím spojený rozmach. Pro ilustraci je zajímavé uvést meziroční procentuální nárůst počtu uzlů připojených u nás k Internetu. Ten v roce 1995 činil 104% a v následujícím roce dosáhl téměř 105%.⁵ Na obrázku č. 2, můžeme vidět zastoupení webových prohlížečů v ČR. Převahu nad dříve nejvyužívanějším Explorerem převzal prohlížeč Firefox, velkou popularitu můžeme zaznamenat i u prohlížeče Chrome.

Obrázek č. 2 Grafické znázornění zastoupení webových prohlížečů v ČR

Zdroj: <http://www.manakmichal.cz/blog/prohlizece/optimalizujte-svuj-web-pro-spravne-prohlizece/>

1.3 Rozmach seznamkových portálů, diskuzí, chatů a blogů

Podle De Vita: „Počítačem zprostředkovaná komunikace (computer-mediated communication, zkratka CMC) je interpersonální komunikace probíhající prostřednictvím počítačového spojení. E-mail, chat, instant messaging, webové stránky nebo blogy jsou jejími příklady.“⁶

⁵ CHLAD, Radim. Historie a vývoj Českého Internetu. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

⁶ DeVITO, Základy mezilidské komunikace, 1. vyd, Praha, Grada, 2008, ISBN 978-80-247-2018-0, s.29.

Vývoj internetových portálů a rozvoj služeb v oblasti poskytování přenosu zpráv a dat můžeme považovat za něco přirozeného. Počítače a jejich zapojení bylo od prvopočátku směřováno k tomu, aby nám tato zařízení usnadňovala komunikaci. Nejprve pro potřeby státu, armády, policie. Později s rozmachem technologií směrem k běžnému uživateli. Nemusíme ovšem sahat do hluboké historie. Stačí se ohlédnout cca 10 let zpět. V této době byly otázky formulovány: " Máš možnost se někde dostat na internet ?", " Máš založenou emailovou adresu ?" Dnes je koncepce otázek zcela jiná. Hned z úvodu pomineme dotaz na přístup k internetu. Dotazovaného se ptáme: " Jakou máš emailovou adresu / číslo Skypu / nick na profilu."

Právě v tomto časovém horizontu, vzato na naši republiku, můžeme pozorovat největší rozmach právě nejružnějších seznamek, chatovacích místností, prostě míst, kde se lidé mohou sdružovat, poznávat jiné lidi, sdílet své názory, dotazy i fotografie. Pokud chceme poznat někoho nového, nemusíme se omezovat na pár řádků v tištěné inzerci. Zadáme internetovou adresu seznamovacího portálu, vytvoříme si profil, zadáme údaje, fotografie a můžeme začít s vyhledáváním onoho ideálního protějšku. Na věku, vzhledu, či zálibách v první chvíli opravdu tolik nezáleží. Právě do této doby vzniku nejružnějších seznamovacích sociálních sítí, bych zasadila právě "prapůvod" sociálně- patologicky a kriminálně laděných problémů spojených právě s internetem. Na druhý břehu od běžných uživatelů hledajících rady, pomoc, kamaráda, partnera, se postavili lidé, kteří se rozhodli začít anonymity internetu zneužívat. Nejčastěji popisovaným jevem je tzv. " prostředí bez zábran". Člověk, který je běžném životě stydlivý, bojí se kontaktu s ostatními lidmi, se v prostředí internetu může proměnit, díky tomu, že je na internetu skryta jeho identita. To je nejčastější důvod, proč se tito lidé uchylují k útokům, narážkám, či šikaně přes internet.⁷

Míst, kde se seznámit na internetu existuje opravdu nepřeberné množství. Stejně jako míst, kde můžete chatovat, tedy rozvíjet komunikaci po sítí online s uživateli daného portálu. Seznamky, stejně jako chatovací místnosti, bývají neutrálního rázu, některé se ovšem zaměřují například na lidi s určitým duchovním vyznáním, lidi se společným sportovním

⁷ ŠMAHEL, David. *Internet jako prostředí bez zábran* [online]. Brno, 2002 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/publication/407016/cs?lang=cs>. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.

zaměřením, hobby místnosti i seznamky, nebo jsou určeny pro lidi staršího věku, studenty, atd.

Někdo ovšem netouží po komunikaci s neznámou osobou, ale rád se v kyberprostoru sdružuje se svými přáteli, či spolužáky. Komunikaci nechce realizovat prostřednictvím zanecháním vzkazu, ale preferuje přímé reakce uživatele na druhém konci sítě. K nejpoužívanějším v ČR patří tyto:

ICQ - bylo vyvinuto v roce 1996 izraelskou firmou Mirabilis. Firmu založili čtyři Izraelci, Yair Goldfinger, Arik Vardim, Sefi Vigiser a Amnon Amir. Po zakoupení společností America Online (AOL) je ICQ řízeno Arielem Yarnitskym a Avim Schechterem. America Online získala Mirabilis 8. června 1998 za 407 milionů dolarů (287 milionů v hotovosti a 120 milionů v tříletých splátkách). 19. prosince 2002 firma AOL Time Warner oznámila, že ICQ požádalo o patent na instant messaging v USA. 28. dubna 2010 pak AOL prodalo produkt ICQ ruské investiční společnosti Digital Sky Technologies.⁸ ICQ je právě aplikací, kde uživatel pomocí založení uživatelského účtu obdrží vlastní číslo. Pomocí tohoto čísla, stejně jako čísel ostatních uživatelů si uživatel vytváří vlastní seznam, díky kterému komunikuje s ostatními po internetu.

Skype - je počítačový program, který umožňuje uživatelům telefonické i video hovory pomocí internetové sítě. Mateřskou zemí Skypu je Estonsko. Registrace samotné domény není tak stará jako ICQ, hovoříme o roce 2003. V roce 2011 přechází Skype pod Microsoft za neuvěřitelnou částku 8,5 miliard dolarů.

Facebook - začal jako uzavřená síť studentů, nyní jej používá 3,8 milionů lidí z Česka, dětí do 18 let zde naleznete zhruba 670 000. Pokud budeme hledat kořeny této sociální sítě, musíme se vrátit do roku 2004, kdy byla tato sociální síť spuštěna ve státě Massachusetts. Zakladatelem je Mark Zuckerberg.⁹ Jak Facebook přišel s něčím novým a získal si

⁸ Historie ICQ. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://home.zcu.cz/~jirkovsk/index_files/history.html

⁹ Facebook. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001- [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Facebook>

nespočetné množství uživatelů, tak se čím dál více pedagogové, rodiče a sociální pracovníci setkávají s problémy spojenými právě s jeho užíváním. Sice se zde mohou registrovat děti starší 13 let, ale zcela běžně tu nalezneme i jejich mladší spolužáky, kterým pouze stačilo nepravdivé datum narození.

Spolužáci.cz - v současné době stagnující internetová síť, která má své zastánce spíše mezi starší generací. Umožňuje sdružování lidí, kteří spolu studovali v jednom ročníku. Bohužel autoři nestačili zareagovat na nástup Facebooku a přišli tak o řadu uživatelů.¹⁰

K dalším, již méně využívaným sociálním sítím patří například Twitter.com, linkedin.com, nebo instagram.com.

Svoji roli v užívání počítačů a internetu sehrává například duševní hygiena, která v mnohých školních zařízeních a rodinách upadá v zapomnění.

Pávková ve své publikaci *Pedagogika volného času* uvádí: "Pedagogové pracují v oblasti výchovy i mimo vyučování a mají velký vliv na to, zda se děti cítí dobře tělesně, duševně ve svých sociálních vztazích."¹¹ Právě tato autorka je zastáncem toho, že by děti měly být zvyklé na dodržování režimu dne, rozvoj dobrých mezilidských vztahů.

¹⁰ ECKERTOVÁ, Lenka, DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: ComputerPress, 2013, ISBN 978-80-251-3804-5, s. 28 - 29.

¹¹ PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: [teorie, praxe a perspektivy výchovy mimo vyučování a zařízení volného času]*. Vyd. 4. Praha: Portál, 2008, s 63 - 64. ISBN 978-80-7367-423-6.

2 SOUČASNÝ POHLED NA UŽÍVÁNÍ INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ DĚTMI 2. STUPNĚ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

2.1 Současný pohled žáků na internet a s ním spojené funkce

Je chování dětí v prostředí internetové komunikace běžným, tedy i nezadržitelným vývojem společnosti, nebo se toto chování dá podložit vhodnými argumenty, besedami, a tím ovlivnit? Existuje nějaký univerzální návod na systematické vedení pedagogického sboru k prevenci sociálně patologických jevů spojených s internetem a mobilními telefony? Tato problematika je více než aktuálním tématem k zamyšlení. Asi nemusíme znovu globálně prověřovat, že současná mládež už internet nevyužívá pouze k zjištění informací nezbytných ke studiu.

Počítač, s tím i internet a mobilní telefony se mnohdy stávají tím nejlepším přítelem pro strávení volného času. Samotní učitelé jsou v mnoha případech odkázáni na zprávy z médií, kde se jedná spíše o informace, nikoliv nějaký ucelený systém vzdělávání. V současné době je takové mínění "starších" generací, že mladí jsou líní a umí trávit čas pouze u svého PC. Druhá strana má samozřejmě názor opačný. Mnoho autorů v dnešní době mluví o tzv. digitalizaci společnosti. Žijeme "onlinové", využíváme internet ke každodenním úkonům od zjištění počasí, přes zprávy, internetové bankovníctví, vyřizování pošty, školní omluvenky, rady pro domácí kutily, záznamy oblíbených pořadů a seriálů i recepty. Otázkou zůstává, co se děje za zády rodičů v momentu, kdy mají děti všechny tyto svoje aktivity hotové a do světa kyberprostoru se dostává zranitelný mladý člověk, či žák, který na místě, kde se každou chvíli zdržují miliony různých lidí, neshledává absolutně žádné nebezpečí.

2.2 Současný pohled žáků na internet a potenciální ohrožení pedagogů kyberprostorem

Je chování dětí v prostředí internetové komunikace běžným, tedy i nezadržitelným vývojem společnosti, nebo se ono chování dá podložit vhodnými argumenty, besedami, a tím ovlivnit? Existuje nějaký univerzální návod na systematické vedení pedagogického sboru k prevenci sociálně patologických jevů spojených s internetem a mobilními

telefony? Tato problematika je více než aktuálním tématem k zamyšlení. Asi nemusíme znovu globálně prověřovat, že současná mládež už internet nevyužívá pouze k zjištění informací nezbytných ke studiu. Počítač, s tím i internet a mobilní telefony se mnohdy stávají tím nejlepším přítelem pro strávení volného času. Samotní učitelé jsou v mnoha případech odkázáni na zprávy z médií, kde se jedná spíše o informace, nikoliv nějaký ucelený systém vzdělávání.

V současné době je takové mínění "starších" generací, že mladí jsou líní a umí trávit čas pouze u svého PC. Druhá strana má samozřejmě názor opačný. Mnoho autorů v dnešní době mluví o tzv. digitalizaci společnosti. Žijeme " onlinové ", využíváme internet ke každodenním úkonům od zjištění počasí, přes zprávy, internetové bankovníctví, vyřizování pošty, školní omluvenky, rady pro domácí kutily, záznamy oblíbených pořadů a seriálů i recepty. Otázkou zůstává, co se děje za zády rodičů v momentu, kdy mají všechny tyto svoje aktivity hotové a do světa kyberprostoru se dostává zranitelný mladý člověk, či žák, který na místě, kde se každou chvíli zdržují miliony různých lidí, neshledává absolutně žádné nebezpečí.

Tým Norton společnosti Symantec ve své zprávě Norton Online Family upozorňuje na rizika spojená s digitálními technologiemi a podotýká, že děti, které dodržují domácí pravidla, mají méně negativních on-line zkušeností. Bohužel děti, které láká "ulovit" nějaké to video a být za hrdinu stále přibývá. Tento fakt je podložen tím, že podle výše zmíněného průzkumu, má 1 z 5 učitelů zkušenost s nějakou formou útoku spojeného s využíváním moderních technologií. V praxi to většinou vypadá tak, že žáci nejprve začnou útočit na slabé stránky učitele a čekají, až kantorovi dojde trpělivost. V momentě, kdy se učitel přestane chovat neutrálně, přichází na řadu mobilní telefon a videozáznam. I kvůli tomu 67 procent pedagogů říká, že přátelství se studenty na sociálních sítích je vystavuje riziku. Přesto 34 procent učitelů má i nadále na sociálních sítích mezi svými „přáteli“ studenty. Pouze 51 procent učitelů uvádí, že jejich škola má kodex pro komunikaci mezi učiteli a studenty na sociálních sítích. 80 procent učitelů upozorňuje, že je na školách

potřeba více se věnovat vzdělávání v oblasti internetové bezpečnosti. Tuto snahu podporuje 70 procent rodičů.¹²

2.3 Povědomí rodičů o době strávené dětmi v kyberprostoru

Není žádnou novinou, že by se rodiče měli zajímat o pohyb dětí v na internetu. Ovšem zda se těmito radami řídí, to už není tak jasné. Současná generace rodičů, kteří mají děti ve věku 12-16 let, vyrostla za dob, kdy internet nebyl tak rozšířeným prostředkem. Pokud se tyto generace v současné době dostanou k počítači a následně do kyberprostoru, většinou se omezují na základní využívání funkcí, jakou jsou textové programy, specifické programy k výkonu povolání, využívání emailu, čtení zpráv, vyhledávání počasí, řešení letní dovolené, či vyhledání dopravního spoje. Samozřejmě bych dále mohla rozvádět, v kterých částech naší republiky, jsou rodiče v oblasti používání internetu zdatnější, naopak kde ne, což by bylo předmětem další práce. Obecně však z poznatků mého okolí, to takto funguje téměř všude. Děti jsou v pozici, kde oni jsou ti, kteří internetu rozumí a rodiče ti, kteří jim nechávají volnou ruku, protože jsou sami rádi, když jim s jejich IT problémy poradí. Ovšem bez rozdílu pohlaví dítěte by rodiče měli k užívání internetu dětmi přistupovat velice obezřetně. Jeden příklad za všechny, který byl uveřejněn 17. 7. 2012 na internetovém portálu NOVINKY.CZ:

Zastavím se u vás, slíbvala údajná Ewa Farna

Takový je i příběh 12leté Nikol ze severní Moravy. Na Facebooku jí někdo nabídl "zaručeně pravou" e-mailovou adresu Ewy Farné. Dívka na tuto adresu poslala žádost o spojení na Facebooku, a když jí přišla odpověď s odkazem na patřičný profil, kořist byla lapena. Od té doby se Nikol domnívala, že si dopisuje se skutečnou Ewou Farnou.

Korespondence byla natolik častá, že si dívka časem dovolila být osobnější. "Ze srandy jsem jí napsala, že vím, co chce další den dělat, jestli nechce přijet ke mně. A ona že jo, že by moc chtěla," popisuje dívka. Domnělá Ewa jí sdělila, že pojedje z Brna a že by se mohla cestou domů zastavit. Nikol tomu uvěřila, její rodiče ovšem ne. Schůzku jí zakázali a otec s

¹²Kyberšikanování učitelů žáky je vážný problém. [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://pcworld.cz/novinky/kybersikanovani-ucitelu-zaky-je-vazny-problem-upozornuje-symantec-43455>

ni raději zůstal doma. Když přišla Nikol od falešné zpěvačky esemeska, že nedorazí kvůli rozbitému autu, i důvěřivé děvče uvěřilo, že věci se mají jinak, než si myslela.

Aby měli úplnou jistotu, zkusili ještě trik z druhého dílu informačně-preventivního filmu Seznam se bezpečně!, který je součástí kampaně společnosti Seznam, jež varuje právě před nebezpečími číhajícími na internetu. Vyzvali údajnou Farnou, aby Nikol poslala svou fotografii s papírem, na němž bude Nikolino jméno a datum onoho dne. "Ona nám to neposlala, tak už jsem měla fakt strach, že to není ona a už jsem si s ní úplně přestala psát," uvedla Nikol.

Její příběh přitom mohl dopadnout tragicky. Mohla se například setkat s nebezpečným pedofilem nebo se stát obětí únosu. V jejím případě se ovšem konal happy-end. Prostřednictvím Seznamu se v Praze seznámila se skutečnou Ewou Farnou, a splnil se jí tak její velký sen.¹³

Častou jsou děti lákány na schůzky zejména na CD zpěváků, či jejich osobní věci. Dospělý člověk si racionálně zváží, zda ona slavná celebrita by se s ním jen tak scházela. Ovšem jak tuto informaci vyhodnotí dítě, které má svého oblíbeného zpěváka na stěnách pokojíčku, a najednou má možnost osobní schůzky?

Bohužel všechny příběhy nekončí šťastným setkáním. Spousta dětí doplatí na svoji bezelstnost a stanou se obětí útoku. Každý týden řeší PČR na 60 nejruznějších upozornění na věci, které souvisí s dětmi a jejich užíváním internetu. Mnohdy se jedná o pedofilní návrhy, v jiných případech o upozornění na dětskou pornografii. Pro Český Rozhlas tuto informaci potvrdil i Karel Kuchařík 8. 2. 2011, vedoucí odboru informační kriminality:

„Děti samy iniciují, třeba chtějí dobití kreditu nebo jinou satisfakci ze strany pachatele za to, že se třeba nafotí nahé nebo nějakým způsobem nafotí někoho jiného. Takže je to trošku taková anomalita, která se objevuje.“

¹³ Děti na internetu chytají do pastí falešné celebrity. [online]. 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/272272-deti-na-internetu-chytaji-do-pasti-falesne-celebrity.html>

„Děti i rodiče dělají stále ty samé chyby. Školáci o sobě zveřejňují osobní údaje, rodiče se zase o to nezajímají,“ říká Pavel Vichtera, z Národního centra bezpečnějšího internetu.

„Chce to poznávat ten internet s nimi, poznávat služby i zábavy s dětmi, stanovit nějaká pravidla. Tak, jako jde na schůzku se svými vrstevníky a musí přijít v pět hodin domů, platí to, že na internet se jde pouze v době, kdy je rodič doma,“ radí Vichtera rodičům.¹⁴

Jak tedy mohou rodiče postupovat při zabezpečení počítače?

Ostražitost na internetu se vyplatí. Řada agentur a institutů vysokých škol se zabývá pohybem dětí na internetu. Výsledky jsou velice neuspokojivé. Výsledky studie 3. Lékařské fakulty Univerzity Karlovy hovoří jasně. Podle ní třetina školáků přiznala, že se sešli s někým, koho do té doby znali jen přes internet. Podobný průzkum prováděla i společnost Gemius. A výsledky jsou opět děsivé. Dvě třetiny respondentů ve věku mezi 12 a 17 lety přiznaly, že dostaly nabídku osobního setkání. A teď to nejdůležitější: z tohoto počtu oslovených dvě třetiny nabídku přijaly.¹⁵

Když ochrana, tak od A do Z. Rozhodně si nemůžeme myslet, že nějaký počítačový program, dokáže naše děti uhlídat před nebezpečnými vlivy. Číslem jedna je v těchto situacích role rodičů, kteří by měli o nástrahách internetu informovat. Na druhou stranu v dnešní hektické době, je velice těžké zastávat práci, domácnost, koníčky a zároveň sledovat, zda do mailu dítěte nechodí nevhodné zprávy apod.¹⁶

Za základní prostředek ochrany, který by měl být obsažen v každém počítači, můžeme považovat antivirové programy a filtry spamu. Takto zaměřené programy bychom měli nalézt v každém počítači, bez rozdílu na to, zda jej používá dospělý nebo dítě. Dalším krokem pro ochranu dětí je program s názvem Rodičovská kontrola, který lze jednoduše nastavit v nejpoužívanějších operačních systémech jako je Windows, Linux. Nad rámec

¹⁴ BÍLÁ, Klára. *Počet případů obtěžování dětí pedofily na internetu neklesá*. [online]. [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: http://m.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/848506

¹⁵ Děti na internetu chytají do pastí falešné celebrity. [online]. 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/272272-deti-na-internetu-chytaji-do-pasti-falesne-celebrity.html>

¹⁶ Děti na internetu chytají do pastí falešné celebrity. [online]. 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/272272-deti-na-internetu-chytaji-do-pasti-falesne-celebrity.html>

rodičovské kontroly však fungují i další přídavné filtry, které umožňují zakázat nevhodný obsah stránek. Může ovšem dojít ke střetu zájmů ve chvíli, kdy například děti dostanou za úkol vypracování referátu o válečném konfliktu, což však může zabránit přístupu na některé webové stránky z důvodu, že obsahují násilí. Další nevýhodou je fakt, že děti umí být velice vynalézavé, tudíž řadu programů, které někdo aktivuje, umí zpětně deaktivovat a zahladit stopy.

Právě v takových chvílích by měla opět nastoupit výchovná role rodičů. Snahou by mělo být zejména vysvětlení, že informace, které o sobě uvádíme na internet jsou citlivá data, které do sebe zapadají jako střepy skládky. Děti musí pochopit, že fotografie také patří mezi soukromé informace a že pohyb digitálních fotografií po internetu je téměř nemožné ovlivnit. Je velmi jednoduché poslat je do oběhu po síti a měnit jejich podobu (tj. **manipulovat** s nimi). Jakmile byly jednou z počítače, mobilního telefonu odeslány, velmi obtížně se odstraňují, mohou dokonce zůstat online navždy!¹⁷

Desatero bezpečného internetu pro děti podle portálu Seznam.cz

- 1. Nedávej nikomu adresu ani telefon. Nevíš, kdo se skrývá za monitorem.**
- 2. Neposílej nikomu, koho neznáš, svou fotografii a už vůbec ne intimní.**
- 3. Udržuj hesla k e-mailu i jinam v tajnosti, nesděluj je ani blízkému kamarádovi.**
- 4. Nikdy neodpovídej na neslušné, hrubé nebo vulgární maily a vzkazy.**
- 5. Nedomlouvej si schůzku na internetu, aniž bys o tom řekl někomu jinému.**
- 6. Pokud narazíš na obrázek, video nebo e-mail, který tě šokuje, opusť webovou stránku.**
- 7. Svěř se dospělému, pokud tě stránky uvedou do rozpaků nebo vyděsí.**
- 8. Nedej šanci virům. Neotvírej přílohu zprávy, která přišla z neznámé adresy.**
- 9. Nevěř každé informaci, kterou na internetu získáš.**
- 10. Když se s někým nechceš bavit, nebav se.¹⁸**

¹⁷Příručka pro rodiče jak zajistit bezpečnost dětí na internetu. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/ke-stazeni/letaky>, s. 9 - 12

¹⁸ Děti na internetu chytají do pastí falešné celebrity. [online]. 2012 [cit. 2013-04-16]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/272272-deti-na-internetu-chytaji-do-pasti-falesne-celebrity.html>

2.4 Slovník nejčastěji užívaných pojmů.

sociálně-patologický jev - je společensky nežádoucí jev (nezaměstnanost, rozvodovost, chudoba, extrémně zvýšená nemocnost) a především společensky nebezpečné jevy (poruchy chování, vandalismus, násilí, šikana, terorismus, rasismus, drogové závislosti, prostituce a gamblerství).¹⁹

počítačová síť - pojmem počítačová síť se rozumí zejména spojení dvou a více počítačů tak aby mohli navzájem sdílet své prostředky. Přitom je jedno zda se jedná o prostředky hardwarové nebo softwarové.²⁰

kyberšikana- zneužití internetu, počítače, mobilního telefonu za účelem psychického týrání osoby.²¹

sexting- rozesílání textových sms a mms, fotografií, či videí se sexuálním podtextem.²²

kyberstalking a stalking- obecně za pojem stalking označujeme lov, či pronásledování. Toto pronásledování je dlouhodobé, časované a dobře cílené. Obyčejně se stupňuje. Ve spojení s ICT hovoříme o kyberstalkingu.²³

cybergrooming- je termín, který označuje chování uživatelů internetu, které má v dítěti vyvolat falešnou důvěru a připravit ho na schůzku, jejímž cílem je nezletilou/zletilou oběť pohlavně zneužít. Útočníci jsou tedy často pedofilové. Kybergrooming je velice často vázán na synchronní i asynchronní komunikační platformy, nejčastěji veřejný chat, seznamky, dále ICQ a e-mail. Za kybergrooming se také v širším pojetí považují jakékoli

¹⁹ ABZ slovník cizích slov. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/socialne-patologicke-jevy>

²⁰ Počítačové sítě: Co je to počítačová síť?. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://site.the.cz/index.php?id=1>

²¹ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-7367-984-2., s. 7.

²² Sexting. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001- [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sexting>

²³ KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3. Studie.

způsoby manipulace dětí a mladistvých prostřednictvím ICT (např. ve spojení s terorismem apod.).²⁴

digitální domorodec- pojem, který pochází z anglického digitalnatives. Označuje skupinu lidí, kteří se v digitálním a internetovém světě cítí dobře a umí se v něm pohybovat. Opakem tohoto pojmu jsou tzv. digitální přistěhovalci. S tímto pojmem přišel jako první Mark Prensky v roce 2001.

ochrana osobních dat a údajů-je v České republice regulována zákonem č. 101/2001 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů a dalšími právními předpisy.

2.5 Legislativní úprava sociálně patologických jevů spojených s užíváním internetu

V naší zemi platí **Úmluva o právech dítěte**, která zaručuje dětem bezpečí i v pedagogických zařízeních. Tento právní předpis byl přijat již v roce 1989

Kromě toho, že iniciátor šikanování porušuje tuto úmluvu, je šikanování možné považovat za přestupek proti našemu právnímu řádu.

Může totiž naplňovat skutkovou podstatu řady trestných činů:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin znásilnění
- trestný čin pohlavního zneužívání
- trestný čin kuplířství

²⁴ E-nebezpečí: Kybergrooming. [online]. 2008 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42>

- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin násilí proti skupině a proti jednotlivci²⁵

Do rozsahu naší práce můžeme uvést celou řadu zákonných pramenů, které budou uvedeny na konci práce ve zvláštní příloze.

²⁵ SKÁCELOVÁ, Lenka. *Šikana a legislativa: Primární prevence* [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.odrogach.cz/skola/sikana-a-nasili/sikana-a-legislativa.html>

3 KYBERŠIKANA

3.1 Pojem kyberšikana

Termínem kyberšikana můžeme označovat nebezpečné komunikační jevy spojené s komunikačními technologiemi (např. mobilní telefony nebo služby internetu), což má za následek poškození, či ublížení oběti. Toto ublížení mezi obětí a útočníkem může být jak záměrem, tak nedorozuměním a nedomyšlením důsledků ze strany útočníka. Oběť bývá poškozována opakovaně.

Obětí kyberšikany se můžeme stát prakticky kdykoliv a kdekoliv, stačí využívat mobilní telefon nebo internet. Na rozdíl od běžné šikany si nás útočník může naleznout i v bezpečí domova.

Na závažnosti kyberšikany přidává i fakt, že týrání psychické se odhaluje mnohem hůře, na rozdíl od šrámů a modřin. Oběti obou druhů šikany mají ovšem něco společného: uzavřou se do sebe, kvůli strachu z reakce okolí, či nepochopení ze strany rodičů.

Šikana mívá několik aktérů. První je pachatel, který je původcem samotné šikany. Pachatel hledá vhodnou oběť útoku. Do kyberšikany, stejně jako do šikany běžné ve většině případů zasahují i tzv. sekundární útočníci (diváci a šířitelé).²⁶

3.2 Běžná šikana na úpadku a rozvoj kyberšikany.

Při komplexním pohledu na chování a jednání dětí s přihlédnutím na celkovou digitalizaci, můžeme pozorovat, že mnoho dětí se potýká s komunikačními problémy s vrstevníky. Přitom jde mnohdy pouze o prosazení vlastního názoru. Velmi snadno se tedy může stát, že právě takové děti se uchylují za "oponu" virtuálního světa. Moderní technologie (tablety, mobilní telefony) umožňují dokonalý způsob, jak se pomstít někomu nepohodlnému například publikováním směšného záznamu osoby. Najednou totiž nemusí aktér stát přímo proti oběti, najednou nerozhoduje fyzická síla, ale stránka psychická.

²⁶ KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0. Příručka pro učitele a rodiče, s. 5 - 7.

Mnohdy nemusí být kyberprostor jen místem pro vyřizování si vrstevnických neshod. Spousta lidí se dnes obrací do kyberprostoru pouze protože chtějí zesměšnit například někoho, kdo s nimi ukončil partnerský vztah, nebo patří k neoblíbeným členům nějaké sociální skupiny. S takovým člověkem, zejména pokud se jedná o rozdílná pohlaví, se asi těžko bude útočník prát na hřišti za školou.

3.3 Projevy kyberšikany a možnost prevence

Dle Mgr. Kopeckého z univerzity v Olomouci, můžeme dělit kyberšikanu dle specifických projevů.

- publikování ponižujících záznamů nebo fotografií (v rámci MMS zpráv, nebo webových stránek).
- ponižování a pomlouvání v rámci sociálních sítí, blogů, nebo jiných webových stránek.
- krádež identity, zneužití cizí identity ke kyberšikaně nebo dalšímu sociálně patologickému jednání (například zcizení elektronického účtu).
- ztrapňování pomocí falešných profilů (například v rámci sociálních sítí, blogů, nebo jiných webových stránek).
- provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (především v rámci neveřejných chatů a diskuzí).
- vyloučení z virtuální komunity (například ze skupiny přátel v rámci sociální sítě).
- obtěžování (například opakovaným prozváněním, voláním nebo psáním zpráv).²⁷

V dnešní době existuje celá řada projektů, portálů atd., kde mohou žáci i studenti vyhledat odbornou pomoc právě případech, kdy se cítí nějakým způsobem ohroženi. V následující kapitole ovšem musíme rozdělit dva zásadní pohledy na ochranu před kyberšikanou.

Jedná se o pohled možných aktérů a pohled pedagogických pracovníků, rodičů a blízkého okolí.

²⁷ KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0. Příručka pro učitele a rodiče, s. 8.

V případě zejména rodičů, je velice důležitá prevence. Rodiče by se měli naučit pohybovat v kyberprostoru a chápat jeho rizika. Měli by si začít všimnout každých neobvyklých reakcí dítěte na jejich přítomnost. Budování vzájemné důvěry a toho, že by se dítě nemělo bát přicházet za rodiči se svými problémy. Mnoho rodičů má tendence dětem počítače zakazovat, v takovém případě by se měli zamyslet na správnosti svého rozhodnutí, zakázané ovoce totiž chutná nejlépe. Již z domova by děti měly mít povědomost o tom, jak nejlépe zabezpečit svoji identitu. Pokud už přece jen rodiče zjistí, že se jejich dítě stalo aktérem šikany, měli by pečlivě zajistit všechny důkazní materiály (sms, emaily, obrázky) a neváhat v kontaktování vedení školy a PČR.²⁸

Na druhé straně by ovšem měla být vidět práce rodiny a školy v praxi přímo na cílové skupině. Tedy, že děti jsou schopny respektovat ostatní vrstevníky a jednájí s nimi s úctou, nevyvolávají konflikty. Zároveň se řídí heslem - důvěřuj, ale prověřuj. Umí si chránit své osobní údaje a ovládají základní pravidla užívání internetu.²⁹

3.4 Kazuistiky

Problém kyberšikany není jen záležitostí několika posledních let. Pokud se podíváme například do Kanady do roku 2003, můžeme zde narazit na chlapce se jménem Ghyslain Razy, tento chlapec - fanoušek Hvězdných válek se natočil při bojové scéně. Video mu však jeho spolužáci sebrali a umístili na internet. Z Ghyslaina se stala rázem parodovaná hvězda internetu. Bohužel tento čin spolužáků měl důsledek takový, že se psychicky zhroutil a dlouhodobě se musel léčit.

Oběšením další oběti skončil i další příběh, kdy si v roce 2003 v USA chtěli udělat legraci spolužáci z 13-letého Ryana, prostřednictvím dívky z něho vylákali citlivá data, která později zveřejnili na internetu. K informacím uvedli, že Rayen je gay. Chlapec svůj život ukončil. Kyberšikana neodpouští ani nepovedenou lásku. 18-letá Jessica v době vztahu

²⁸ ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-984-2, s. 59.

²⁹ KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0. Příručka pro učitele a rodiče, s. 7.

poslala svému příteli intimní fotografie, ten je však během rozchodu použil proti ní na internetu. Útoky trvali tak dlouho, že Jessica nátlak nevydržela a spáchala sebevraždu.³⁰

V jednom z uvedených příběhů došlo k vážnému poškození zdraví, v ostatních dvou dokonce k vyhasnutí dvou životů. Kyberprostor dokáže nejenom pomáhat, ale i velice zraňovat, proto je důležité, věnovat této problematice náležitou pozornost.

³⁰ KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0. Příručka pro učitele a rodiče, s. 13.

4 KYBERGROOMING

4.1 Pojem kybergrooming

Důležité je mít na paměti, že v prostředí internetu, se může kdokoliv vydávat za kohokoliv. Tedy musíme počítat i se "skrytou identitou" tamních uživatelů, kteří se mohou pokoušet děti a adolescenty vylákat na schůzku. Právě takové jednání, se označuje pojmem kybergrooming.³¹

4.2 Oběti a útočníci kybergroomingu ve vývojových fázích manipulace

Dle průzkumů je zpravidla nejčastější obětí kybergroomingu dítě ve věku 11 – 17 let. Převažují dívky nad chlapci. Riziko toho, že se dítě stane právě středem útoku, se zvyšuje s užíváním internetu a sociálních sítí, kde nejčastěji dochází k navazování virtuálních kontaktů. Jsou to právě sociální servery typu Facebook, Twitter, Instagram, které vytvářejí ideální podmínky právě pro tento patologický jev. Útočníci využívají nedostatku zkušeností a důvěřivosti mladých obětí. Často jsou jimi právě děti s emocionálními problémy, děti přehnaně důvěřivé. Oproti tomu útočníky jsou osoby, které se se svými oběťmi znají. Nelze je „škatulkovat“ do skupiny lidí s nízkým IQ, protože mezi pachateli byla už řada policistů, politiků, či jinak vysoce postavených osobností. U většiny pak byl diagnostikován patologický zájem o děti.

Jednotlivé vývojové fáze lze rozdělit do několika málo přehledných kategorií:

1. Příprava - v této etapě si útočník chystá realizaci samotného kontaktu
2. Kontakt oběti a navázání vztahu
3. Prohlubování kontaktu
4. Příprava osobní schůzky – útočník již disponuje informacemi o osobě a chystá útok
5. Osobní schůzka - cílem každého kybergroomera je sejít se svou obětí, může být i zcela nevinná. Útočník zjišťuje, zda se nejedná pouze o nasazeného figuranta.

³¹ ECKERTOVÁ, Lenka, DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: ComputerPress, 2013. ISBN 978-80-251-3804-5, s. 40.

Útočníci mnohdy svým obětím přinesou i drobný dárek. Samotný útok může mít pro oběť nedozírné následky.³²

4.3 Možné způsoby ochrany před kybergroomingem

Stejně jako u kyberšikany má největší význam právě prevence. Děti by neměly věřit slibům virtuálních kamarádů. Mnoho útočníků se dožaduje toho, aby komunikace zůstala tajemstvím. Opět klást důraz na ochranu osobních údajů. Neposílat nikomu soukromé, sexuálně laděné fotografie. Počítat s tím, že člověk na druhé straně může informace, použít proti své potenciální oběti.

Maximální obezřetnost platí i pro rodiče. S vývojem internetu, a tím i rozvojem sociálních sítí, se bourají hranice v povědomí, že dítě, které je doma, je v bezpečí.

4.4 Kazuistiky

V rámci kyberšikany jsme uváděli příběhy ze zahraničí, proto jsem se pro tuto kapitulu rozhodla uvést asi neznámějšího „kybergroomera“ v ČR. V roce 2008 byl odsouzen za své činy Pavel Hovorka. Právě tento pachatel má na svém kontě 20 nezletilých chlapců, z nichž 8 donutil k sexuálnímu styku. Jeho působištěm byla seznamka Lide.cz, kde v letech 2005 – 2007 lákal své oběti pod záminkou výhry v soutěži „Dítě VIP“. Chlapce si fotil a natáčel, později jim vyhrožoval, že fotografie zveřejní. Ti, co se bránili, byli znásilněni, popisují oběti.³³

³²KOPECKÝ, Kamil. *Kybergrooming: Nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7573-7. Studie, s. 3 – 8.

³³TŘEČEK, T., ŠTASTNÝ, J. *Deviant Hovorka se dočkal za zneužití dvaceti chlapců mírnějšího trestu*. iDNES. Online: http://zpravy.idnes.cz/odvolaci-soud-rozhodne-o-trestu-za-zneuzeni-jednadvaceti-chlapcu-p9q-/krimi.asp?c=A090526_073207_krimi_cen

5 STALKING A KYBERSTALKING

5.1 Pojem stalking a kyberstalking

Stalking (pronásledování) je systematické jednání za účelem vyvolat v oběti strach právě formou sledování, bombardování SMS, emaily, či nejrůznějšími dárky. Stalking a kyberstalking mají nejrůznější formy intenzity. Většinou se však jedná o systematickou činnost, která se opakuje v dlouhém časovém úseku.

ÚTOČNÍCI A OBĚTI

U pronásledovatelů bývá často diagnostikována porucha osobnosti, zejména dissociální a narcistická, poruchová seberegulace, impulsivita až explozivitva. Nejedná se u nich o duševní onemocnění. Někdy vzniká nebezpečí, že působí na nezaangažované osoby jako ti, co mají starost, zájem, strach o druhé a nebývají vnímáni jako nebezpeční pachatelé. Nadpoloviční většinu obětí tvoří ženy.³⁴

Typy stalkerů můžeme dělit do tří kategorií:

1. Osoba, kterou oběť osobně zná a ví, že ji pronásleduje.
2. Osoba, kterou oběť osobně zná, ale neví, že ji pronásleduje.
3. Osoba, kterou oběť osobně nezná (právě kyberstalkeři, kteří si hledají oběti na internetu)³⁵

5.2 Kazuistiky

Tragicky skončil případ stalkera Petra Hanuše, který pronásledoval svoji kolegyni M. Maličkou. Vydírání mělo několik podob, od výhrůžek, po zničené vozidlo a fyzické napadání. V roce 2007, kdy byl tento pachatel souzen, neznalo právo v ČR pojem nebezpečné pronásledování. Ve vězení si Hanuš neodseděl ani udělených 125 dnů, protože

³⁴ Tůmová, Š. Stalking – nová forma psychického teroru. Asociace forenzních psychologů. Online: <http://afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc>

³⁵ KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3. Studie.

se odvolával na svůj psychický stav. V noci z 16. na 17. července si na svoji kolegyni počkal a ubil jí větví. Odpykává si trest 15 let za vraždu.³⁶

³⁶HLOUŠKOVÁ, Lenka. *Stalker aneb někdo vás chce uštvat*. Dostupné z: http://www.reflecta.cz/data/dn/000000322_dn.pdf

6 POHLED NA UŽÍVÁNÍ KYBERPROSTORU V BUDOUCNU

6.1 Degradace socializace dětí na úroveň virtuální komunikace v kyberprostoru

Pro komunikaci s vrstevníky je typický důraz na její specifčnost a odlišnost od způsobu komunikace s dospělými. Dospívající si vytvářejí vlastní styl, který je charakteristický užíváním určitých obrátů, preferencí některých slov, specifických oslovení.

Pro období dospívání jsou typické i nekonečné a opakované telefonické rozhovory, resp. posílání SMS zpráv. Jejich smyslem je opět spíše potvrzení existujícího vztahu než potřeba něco aktuálního a konkrétního povědět. Taková komunikace uspokojuje potřebu udržení symbolického kontaktu, pro niž není významný obsah sdělení, spíš jeho frekvence. Dospělí tuto komunikační aktivitu považují za nesmyslnou a snaží se ji alespoň redukovat. O to více se pak ukřivdění dospívající dovolává opory vrstevníků. Dospívající mají oblibu i v komunikaci prostřednictvím internetu. Z hlediska komunikace splňuje počítač mnohá kritéria, která by dospívající uvítal i u lidí. Je trpělivým posluchačem, reaguje předvídatelně a dělá to, co chce jeho majitel.³⁷

Zjednodušené sdělování v prostředí internetu poznamenává jazyk syntakticky a sémanticky, kompozičně i stylově. Většinou jazykových změn vysvětluje úspora času, zrychlení výměny informací a odklon od jazykové krásy ke komunikační utilitárnosti. Hledáme-li hlubší příčiny a souvislosti zprimitivnění jazyka, můžeme předpokládat, že k ochuzování možnosti jazyka dochází:

- a) když účastníci reagují rychle, bez promyšlení, bez korektur,
- b) když si účastníci osvojují společně sdílený jazyk s omezenou slovní zásobou, jež jim stačí, a v tomto směru se ovlivňují navzájem,
- c) když mají komunikující nedostatečně kultivovanou slovní zásobu,
- d) když jazyk využívají jako "gesta", výrazu odporu a vymezení se vůči konformním uživatelům spisovného či knižního jazyka.

³⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2005, ISBN 978-80-246-0956-0, s. 394-395.

Internetem se šíří deformování pravopisu.³⁸

S užíváním internetu dětmi ovšem není spojena pouze problematika degradace mateřského jazyka. Čím dál častěji, jsem se při svých rozhovorech s pracovníky základních škol, setkávala s názorem, že příliš mnoho času stráveného za klávesou počítače, vede k velkým problémům v oblasti vyjadřování dětí. Právě onen vývoj a dostupnost počítačů stojí za faktem, že mnoho dětí nedokáže své problémy s vrstevníky řešit na místě, ale sáhne po "vyřízení si účtů" právě prostřednictvím telefonu, či počítače.

6.2 Ztráta vlastního soukromí a vzrůstající riziko kriminality

S narůstajícím množstvím nejrůznějších internetových stránek, sociálních sítí, chatů, eshopů a dalších portálů opadá naše obezřetnost v oblasti ochrany vlastního soukromí a dat. Nejčastěji emailové adresy, jména a příjmení uvádíme bez zamyšlení - jen málo kdo čte pravidla a podmínky, které během vteřiny odsouhlasíme, aby nám registrace netrvala zbytečně dlouho. Pokud se zaměříme na největší fenomén internetu, jehož obliba vzrůstá i v ČR - Facebook, mnoho lidí jej považuje za senzaci, kde bez větších znalostí počítačů dokážeme komunikovat, nahrávat fotografie, videa atd. Pokud bychom nahlédli do projektu uspořádaného společností Intel s názvem UltraYou, zjistili bychom i odvrácené stránky.

Mnoho lidí může právě díky sociálním sítím a seznamkovým profilům vypadat "jinak". Nejčastějším důvodem lži v ČR je touha po přátelích, lásce, uznání i obdivu. Udělat dojem chce na sociálních sítích 67% žen. Oproti ženám mají muži požadavky odlišné. Rádi se pochlubí fotografií z nějakého sportu, zážitku, či párty. Sociální sítě musíme považovat za místo veřejné, ač to tak mnohdy bráno není. I zdánlivě nevinná touha pochlubit se fotografiemi z nového příbytku, může v kombinaci s nechráněným statusem: "Odjíždíme na dovolenou", dát základy problému s kriminálním podtextem. Dále je velice snadné lidi fungující v "online světě" někoho poškodit, znemožnit a zkazit mu pověst.³⁹

³⁸ VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7178-998-4, s. 281-283.

³⁹ ECKERTOVÁ, Lenka, DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: ComputerPress, 2013, ISBN 978-80-251-3804-5, s. 170-171

6.3 Význam preventivně výchovných programů

Jak v této práci bylo již několikrát zmíněno, rozhodně je důležité věnovat se problematice spojené s užíváním internetu dětmi. V následujících dvou kapitolách se zaměříme na největší projekty, které se tomuto tématu v ČR věnují.

6.4 Centrum prevence rizikové virtuální komunikace

Centrum prevence rizikové komunikace nalezneme na internetových stránkách www.prvok.upol.cz. Specializované pracoviště Pedagogické fakulty Centrum prevence rizikové virtuální komunikace (PRVoK) se zaměřuje na oblast rizikového chování ve virtuálních prostředích (internet apod.). Centrum PRVoK je realizátorem vzdělávacího, vědecko-výzkumného a intervenčního projektu E-Bezpečí.

6.5 Možnost navázání spolupráce s některým z poradenských center.

K dalším velice významným portálům můžeme řadit:

Saferinternet.cz

Tento projekt je označován jako centrum bezpečnějšího internetu. Jedná se o neziskové sdružení založené již v roce 2006. V roce 2011 došlo k přejmenování na Národní centrum bezpečnějšího internetu. Dále jen NCBI. Cílem je právě přispívání k zabezpečení internetu. NCBI v rámci své činnosti realizuje řadu projektů a akcí. V rámci NCBI mohou zájemci navštívit řadu seminářů a konferencí zaměřených právě na oblast zabezpečení internetu. Uživatelé těchto webových stránek zde mohou hlásit nebezpečných obsah i hledat odbornou pomoc.⁴⁰

Internethotline.cz

První česká Internetová Horká linka. Nadace Naše dítě a její Internet Hotline se oficiálně připojily k mezinárodnímu boji proti internetové kriminalitě a dětské pornografii!

Bezpečí a bezpečnost na internetu nejsou záležitostí jen úzkého okruhu lidí. Týká se každého, kdo usedá k počítači, bez rozdílu věku, pohlaví či znalostí. Smutnou pravdou

⁴⁰*Saferinternet.cz: pro bezpečnější internet* [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/>

přítom je, že nejzranitelnější jsou právě děti – nechybí jim odvaha hledat nové věci a znalosti, ale chybí jim životní zkušenost. Proto potřebují pomoc a oporu dospělých. Nebuďte lhostejní, i vy můžete pomoci!

Internet Hotline Nadace Naše dítě ve spolupráci s veřejností, Policií ČR a provozovateli internetových služeb čelí šíření dětské pornografie a šíření dalšího nelegálního obsahu internetem.⁴¹

Linkabezpeci.cz

Jak vyplývá ze samotného názvu organizace, Sdružení bylo založeno za účelem pomoci dětem a mladým lidem nejen v jejich obtížných životních situacích, ale i při jejich každodenních starostech a problémech. Sdružení je akreditováno v rámci systému sociálně-právní ochrany dětí v České republice. Sdružení je dále členem celosvětové asociace dětských linek důvěry ChildHelpline International (CHI). I Linka bezpečí realizuje řadu svých aktivit, jako je například poradna pro rodiče, učitele i žáky a řadu dalších garantovaných projektů. Nutno tedy podotknout, že primární je zde právě poradenská činnost.⁴²

Bílý kruh bezpečí www.bkb.cz

Bezodkladná kombinovaná pomoc BKB obětem kriminality obsahuje:

- poskytnutí právních informací
- psychologické poradenství
- sociální poradenství

Pomoc v Bílém kruhu bezpečí poskytují odborně způsobilí poradci, například právníci, psychologové, sociální pracovníci, lékaři. Všichni jsou zpravidla ve svém oboru

⁴¹Internet Hotline [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://internethotline.cz/projekt-internet-hotline.htm>

⁴²Sdružení Linka bezpečí [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://linkabezpeci.cz/webmagazine/home.asp?idk=393>

uznávanými experty, kteří svůj volný čas a znalosti věnují pomoci obětem v občanském sdružení. Bílý kruh se zaměřuje především na oběti trestných činů.⁴³

Bezpecnyinternet.cz

Projekt Bezpečný internet.cz vznikl s cílem ukázat mnohá rizika spojená s používáním internetu a také na způsoby, jak se jim účinně bránit. V současnosti lze na internetu najít mnoho informací, které se bezpečnosti věnují. Ve většině případů se však jedná pouze o popis konkrétních rizik bez celkového rámce. Velmi často jsou tyto projekty také zaměřené pouze na určitou skupinu uživatelů, například na děti, nebo jsou vázané na produkty konkrétní společnosti.

Projekt Bezpečný internet.cz oslovuje různé cílové skupiny uživatelů a na názorných příkladech pomáhá vytvářet správné návyky internetové bezpečnosti. Projekt není vázán na produkty žádných společností a zcela zdarma poskytuje rady, návody i zkušenosti provozovatelů nejnavštěvovanějších internetových služeb.⁴⁴

⁴³*Bílý Kruh Bezpečí* [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/>

⁴⁴*Bezpečný internet: rady pro vaši bezpečnost na internetu* [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUM

7.1 Metody, cíle výzkumu a stanovení hypotéz.

Internetová komunikace a patologie s ní spojené patří k oborům, které mne velice zajímají. Než jsem si toto téma zvolila jako stěžejní pro tvorbu práva bakalářské práce. Provedla jsem první průzkum v oblasti dostupnosti literatury i internetových zdrojů. Vzhledem k tomu, že jsem měla možnost shlédnout několik prací zaměřených na tuto problematiku, rozhodla jsem se i já pro vypracování práce s tímto tématem. Velice důležitá pro mne byla i následující data. Prakticky 100 % dětí hraje hry na Internetu, 86 % dětí sleduje videa prostřednictvím Internetu, 75 % dětí využívá Internet pro komunikaci, 56% dětí stahuje na Internetu videa, hudbu a filmy a 23% dětí navštěvuje chatovací místnosti, sdílí soubory, či bloguje.⁴⁵ Toto byla základní data, která mne utvrdila v tom, že internetová komunikace dosahuje velkého rozmachu zejména mezi dětmi, že je důležité se tomuto problému věnovat. Cíl, metody, hypotézy budou rozvedeny v následujících kategoriích.

7.2 Vyhodnocení, analýza a interpretace výsledků

Pro tvorbu praktické části bakalářské práce jsem zvolila kvantitativní metodu dotazníkem. Cílem bylo, získat velké množství informací o povědomí žáků druhého stupně základních škol o kyberprostoru. Celkem 15 otázek bylo mířeno do různých oblastí internetu, nejvíce se však zaměřovaly na samotnou uživatelskou činnost, ochranu osobních dat a vlastní zkušenosti s kyberprostorem. Dotazníky byly aplikovány do základní školy Wolkerova a Nuselská v Havlíčkově Brodě. Výsledkem by měl být ucelený výzkum respondentů z 6. - 9. tříd dětí základních škol a hlavně také potvrzení, či vyvrácení zadaných hypotéz.

⁴⁵ ECKERTOVÁ, Lenka a Daniel DOČEKAL. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: ComputerPress, 2013, ISBN 978-80-251-3804-5, s. 23

Hypotézy

1. (H1) Předpokládám, že většina dětí dětí základních škol se již ve věku 11-15 let velice dobře pohybuje v kyberprostoru a využívá sociální sítě.
2. (H2) Povědomí dětí o rizicích internetové komunikace je nedostačující, jen málo z nich se zajímá o svoji bezpečnost.
3. (H3) Předpokládám, že děti druhého stupně základních škol mají zkušenosti s kyberšikanou.

Metodologie výzkumu

Pro zpracování této části jsem zvolila metodu přímého výzkumu v prostředí základní školy. V obou základních školách došlo nejprve k ujednání termínu tak, aby pro výzkum byl prostor a nenarušoval chod vyučování, což zajistilo příjemné vystupování a ochotu všech učitelů, kteří o téma bakalářské práce jevíli značný zájem. Z jejich slov bylo patrné, že toto téma je více než aktuální. Vzhledem k vysokému počtu dotazovaných byl jedinou možností právě dotazník, který patří do tzv. kvantitativního výzkumu. Všechny dotazníky jsem osobně rozdala a dotazovaným sdělila základní informace pro správné vyplnění. Výhodou mojí přítomnosti byl i fakt, že v případě, že dotazníky jsou zprostředkovány někým, může dojít ke ztrátám. Takto se mi podařilo všechny rozdané dotazníky získat od respondentů zpět. Počet celkově rozdaných dotazníků byl 168, stejně jako počet dotazníku, které se vrátily ke zpracování. První část výzkumu byla kvantitativního rázu - samotné rozdaní dotazníku a získání širokého množství dat.

Výzkumný vzorek

Jak je již zmíněno výše, do skupiny respondentů spadali všichni přítomní žáci druhé stupně, obou základních škol, kteří byli přítomni vyučování ten den. Tento průřez je zajímavý zejména k porovnání smýšlení jednotlivých vrstev žáků o kyberprostoru. Dle mého soudu nezáleží na věku jako takovém, ale na rozčlenění do jednotlivých tříd. Děti ve škole jsou nejvíce determinovány právě vrstevníky, se kterými tráví nejvíce času. Celkem se tedy do výzkumu zapojilo 168 studentů druhého stupně základních škol.

Rozčlenění dle tříd a pohlaví vypadalo pro potřeby výzkumu následovně:

6. třída 19 dívek 16 chlapců

7. třída 21 dívek 27 chlapců

8. třída 22 dívek 23 chlapců

9. třída 25 dívek 15 chlapců

Celkem se tedy zúčastnilo 87 dívek a 81 chlapců.

Velice dobře si uvědomuji, že množství respondentů je vzhledem k rozsahu problematiky malé, získané výsledky jsou tedy stěžejní pouze pro vytvoření této práce.

Otázka č.1

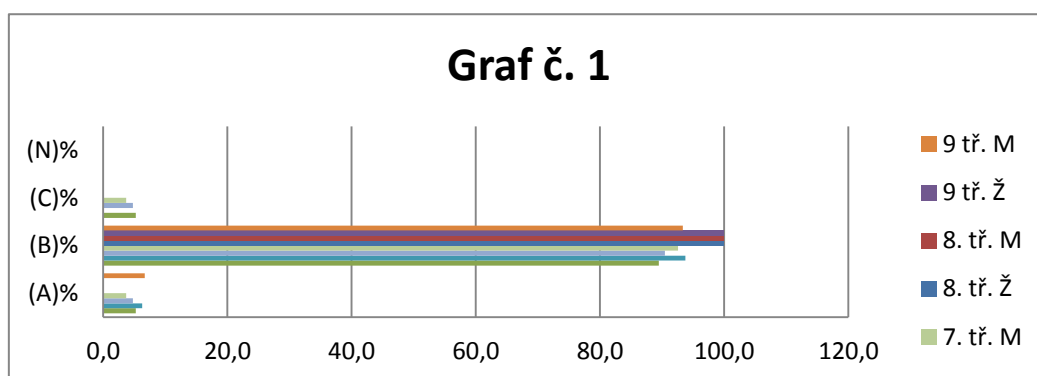
Pracujete na počítači/notebooku i mimo školu?

- A Ano, ale pouze ke studiu.
 B Ano, počítač / notebook využívám ke studiu i ve volném čase.
 C Ne, na počítači pracuji pouze v rámci vyučování ve škole.

Tabulka č.1

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	1	5,3	17	89,5	1	5,3	0	0,0
6. tř. M	16	1	6,3	15	93,8	0	0,0	0	0,0
7. tř. Ž	21	1	4,8	19	90,5	1	4,8	0	0,0
7. tř. M	27	1	3,7	25	92,6	1	3,7	0	0,0
8. tř. Ž	22	0	0,0	22	100,0	0	0,0	0	0,0
8. tř. M	23	0	0,0	23	100,0	0	0,0	0	0,0
9. tř. Ž	25	0	0,0	25	100,0	0	0,0	0	0,0
9. tř. M	15	1	6,7	14	93,3	0	0,0	0	0,0

V této otázce bylo mým cílem zjistit, zda je počítač v domácnosti výsadou pár vyvolených, či slouží i ostatním účelům, než je studium žáků. Již od šesté třídy můžeme pozorovat nejčastější odpověď "B", kdy rozsah respondentů v daných kategoriích překračuje 89%. Výsledek můžeme považovat za objektivní i díky tomu, že vyplněny byly všechny dotazníky. Ze všech dotazovaných vyžívá počítač pouze v rámci vyučování od 3,7 % do 5,3% žáků, což znamená maximálně 1 žák ve třídě. Potvrzuje se H1, že děti se v kyberprostoru pohybují a to i nad rámec školního vyučování. Jaký je rozsah jejich pohybu a důvod, proč internet zapínají, to bude cílem zjištění v následujících otázkách.

Otázka č.2

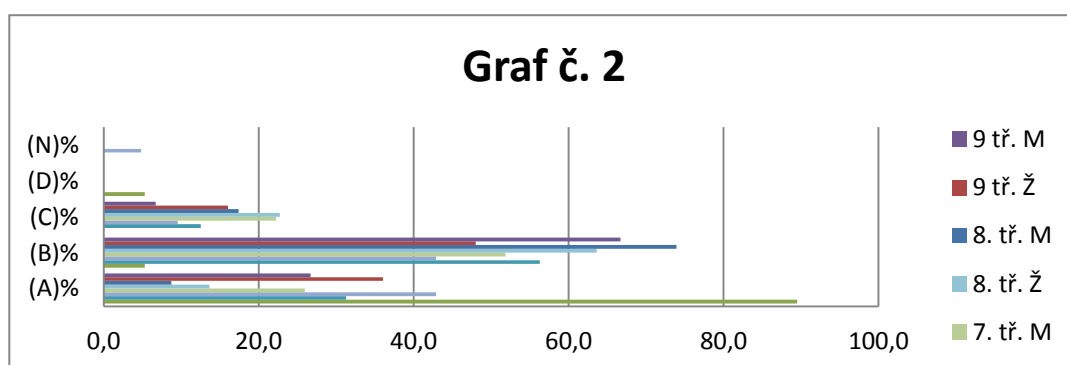
Pokud pracujete na počítači / notebooku i doma, kolik času tím denně strávíte?

- A 0,5 – 1 hodinu denně.
 B 1 – 3 hodinu denně.
 C Více než 3 hodiny denně.
 D Doma na počítači nepracuji.

Tabulka č. 2

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	17	89,5	1	5,3	0	0,0	1	5,3	0	0,0
6. tř. M	16	5	31,3	9	56,3	2	12,5	0	0,0	0	0,0
7. tř. Ž	21	9	42,9	9	42,9	2	9,5	0	0,0	1	4,8
7. tř. M	27	7	25,9	14	51,9	6	22,2	0	0,0	0	0,0
8. tř. Ž	22	3	13,6	14	63,6	5	22,7	0	0,0	0	0,0
8. tř. M	23	2	8,7	17	73,9	4	17,4	0	0,0	0	0,0
9. tř. Ž	25	9	36,0	12	48,0	4	16,0	0	0,0	0	0,0
9. tř. M	15	4	26,7	10	66,7	1	6,7	0	0,0	0	0,0

Když jsem do výzkumu zařazovala tuto otázku, očekávala jsem, že nejčastěji se bude opakovat opět odpověď B. Cílem bylo zjistit, kolik času tráví žáci na počítačích po škole. V předchozí otázce odpověděli 3, že na počítači pracují jen v rámci vyučování, bohužel v této otázce se toto potvrdilo jen u 1 žáka a 1 žák se k otázce nevyjádřil, což znamená, že 1 žák špatně označil buď otázku č.1, nebo č.2. V ostatních případech se ovšem naplnilo mé očekávání, že rozsah času stráveného na počítači je od 1 do 3 hodin. Odpověď A převažuje zejména u respondentů ženského pohlaví, odpověď B pak u pohlaví mužského. Dohromady 24 z 168 respondentů tráví na počítači doma více než 3 hodiny. Toto číslo není k celkovému počtu vysoké, ale důležité je, zaměřit se na jednotlivce jako takové a jejich efektivitu využívání zbylého času.

Otázka č.3

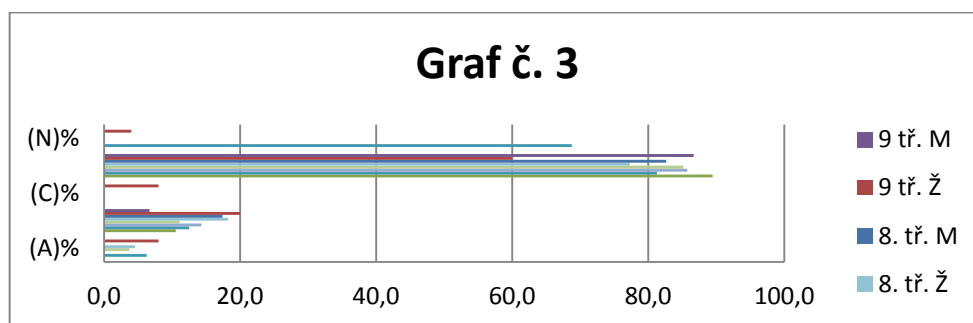
Měli jste zkušenost s šikanou spojenou s počítači, publikací na internetu (kyberšikanou)?

- A Ano, osobně.
 B Ano, ale ne přímo na mojí osobě (například kamarád,...).
 C Ano u sebe i u kamarádů.
 D Ne, nikdy jsem se nesetkal(a).

Tabulka č. 3

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	0	0,0	2	10,5	0	0,0	17	89,5	0	0,0
6. tř. M	16	1	6,3	2	12,5	0	0,0	13	81,3	11	68,8
7. tř. Ž	21	0	0,0	3	14,3	0	0,0	18	85,7	0	0,0
7. tř. M	27	1	3,7	3	11,1	0	0,0	23	85,2	0	0,0
8. tř. Ž	22	1	4,5	4	18,2	0	0,0	17	77,3	0	0,0
8. tř. M	23	0	0,0	4	17,4	0	0,0	19	82,6	0	0,0
9. tř. Ž	25	2	8,0	5	20,0	2	8,0	15	60,0	1	4,0
9. tř. M	15	0	0,0	1	6,7	0	0,0	13	86,7	0	0,0

Tato otázka byla zaměřena na to, zda se respondenti někdy setkali s odvrácenou stranou internetu, tedy tím, že dokáže být i nebezpečný. Z celkového počtu 168 respondentů, se na vlastní kůži formu počítačové šikany potýkaly 4 děti přímo osobně, 24 se s ní setkala ve spojení s útokem na spolužáka, či kamaráda. Osobně i u kamarádů zažili šikanu dva žáci. Většina žáků se ovšem s internetovou šikanou nesetkala (60-89%). Pokud se podíváme na rozdělení podle pohlaví, mají nepatrně větší zkušenosti s šikanou dívky. Touto otázkou se mi podařilo potvrdit hypotézu č. 3, ve které se domnívám, že děti druhé stupně základních škol mají zkušenost s určitou formou kyberšikany.

Otázka č.4

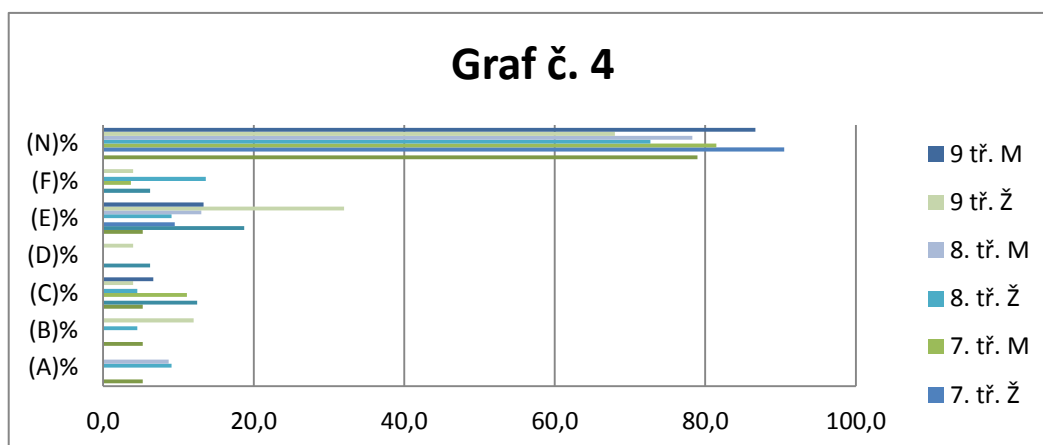
Pokud jste se setkali s nějakou formou kyberšikany, jakou měla podobu? (můžete označit více odpovědí)

- A Publikování ponižujícího zvukového, nebo obrazového záznamu.
- B Publikování ponižující fotografie.
- C Zneužití cizího účtu, nabourání se do emailové schránky.
- D Vydírání formou sms, telefonního hovoru, chatu, emailu.
- E Nadávky, zesměšňování – sms, telefonního hovoru, chat, email.
- F Výhrůžky – sms, telefonní hovor, chat, email.

Tabulka č. 4

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	E	(E)%	F	(F)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	1	5,3	1	5,3	1	5,3	0	0,0	1	5,3	0	0,0	15	78,9
6. tř. M	16	0	0,0	0	0,0	2	12,5	1	6,3	3	18,8	1	6,3	0	0,0
7. tř. Ž	21	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	9,5	0	0,0	19	90,5
7. tř. M	27	0	0,0	0	0,0	3	11,1	0	0,0	0	0,0	1	3,7	22	81,5
8. tř. Ž	22	2	9,1	1	4,5	1	4,5	0	0,0	2	9,1	3	13,6	16	72,7
8. tř. M	23	2	8,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	13,0	0	0,0	18	78,3
9. tř. Ž	25	0	0,0	3	12,0	1	4,0	1	4,0	8	32,0	1	4,0	17	68,0
9. tř. M	15	0	0,0	0	0,0	1	6,7	0	0,0	2	13,3	0	0,0	13	86,7

Otázka číslo 4 je na odpovědi rozsáhlejšího rázu. Snahou bylo zjistit, jakou formu měla šikana, se kterou se setkali žáci. Na první pohled můžeme pozorovat, že s vyšším věkem se nějaká forma šikany vyskytuje častěji. Písmeno N v této otázce označuje žáky, kteří si nevybrali žádnou z možností, jejich procento je ze všech odpovědí nejvyšší, což odpovídá výsledkům z předchozí otázky. Pokud bychom se chtěli zaměřit na nejčastější odpovědi průřezem všech ročníků, byly by to odpovědi E a C, tedy nadávky a zesměšňování i nabourání cizího účtu, nabourání emailové schránky. Ostatní žáci se v menším procentu setkali například s publikací ponižujícího videozáznamu, či jiného zvukového záznamu.

Otázka č. 5

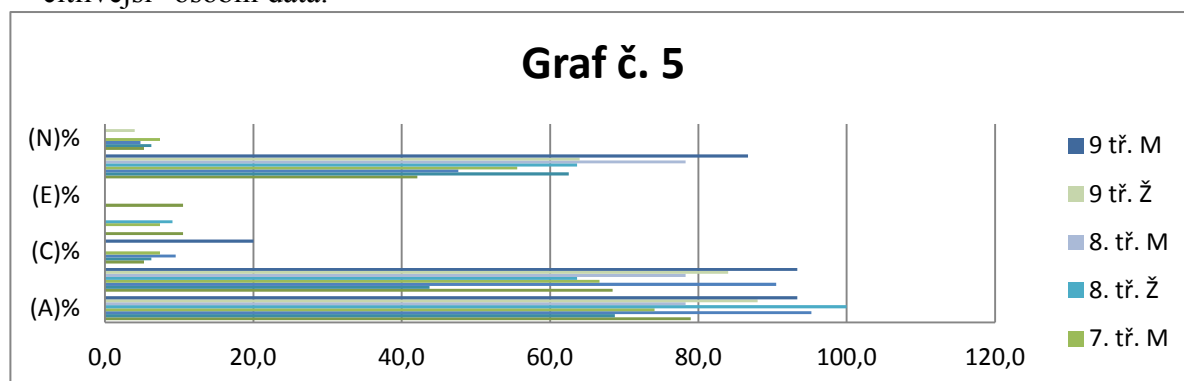
Které osobní údaje uvádíte na svých profilech (ICQ, email, seznamky)? (můžete označit více odpovědí)

- A Křesní jméno
- B Příjmení
- C Telefonní číslo
- D Adresu bydliště
- E Adresu školy
- F Emailovou adresu

Tabulka č. 5

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	E	(E)%	F	(F)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	15	78,9	13	68,4	1	5,3	2	10,5	2	10,5	8	42,1	1	5,3
6. tř. M	16	11	68,8	7	43,8	1	6,3	0	0,0	0	0,0	10	62,5	1	6,3
7. tř. Ž	21	20	95,2	19	90,5	2	9,5	0	0,0	0	0,0	10	47,6	1	4,8
7. tř. M	27	20	74,1	18	66,7	2	7,4	2	7,4	0	0,0	15	55,6	2	7,4
8. tř. Ž	22	22	100,0	14	63,6	0	0,0	2	9,1	0	0,0	14	63,6	0	0,0
8. tř. M	23	18	78,3	18	78,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	18	78,3	0	0,0
9. tř. Ž	25	22	88,0	21	84,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	16	64,0	1	4,0
9. tř. M	15	14	93,3	14	93,3	3	20,0	0	0,0	0	0,0	13	86,7	0	0,0

K nejčastěji uváděným osobním údajům dle mého očekávání patří křestní jméno (68,8 % - 100%) a příjmení (43,8 - 93,3%) respondentů. Dalším velmi častým údajem je pak emailová adresa, což je dle mého názoru podmíněno tím, že všechny registrace k uživatelským účtům vyžadují právě tyto základní údaje, a email ve většině případů slouží i pro jejich potvrzení. Dle dalších odpovědí můžeme soudit, že děti mají základní znalosti o tom, jaké údaje by se na internet udávat neměly. Žáků, kteří uvádějí své telefonní číslo, je do 4 žáků na 1 třídu. V hypotéze č. 2 se domnívám, že žáci nemají povědomí o nebezpečí internetu, což tato otázka částečně vylučuje, protože jen malé procento žáků uvádí "citlivější" osobní data.

Otázka č. 6

Obsahují Vaše fotky i fotografie?

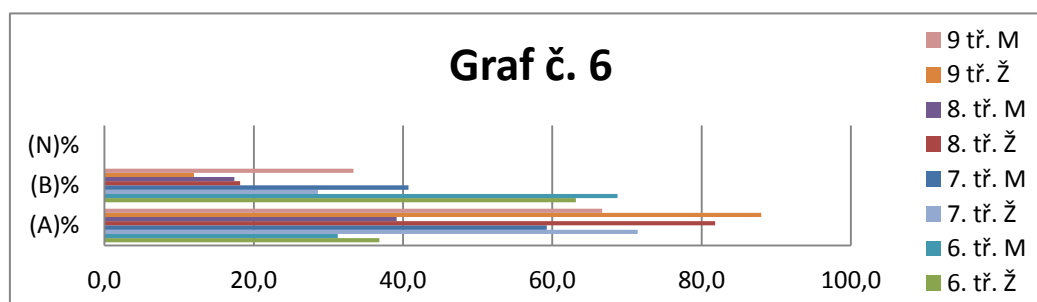
A Ano

B Ne

Tabulka č. 6

	100%	A	(A)%	B	(B)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	7	36,8	12	63,2	0	0,0
6. tř. M	16	5	31,3	11	68,8	0	0,0
7. tř. Ž	21	15	71,4	6	28,6	0	0,0
7. tř. M	27	16	59,3	11	40,7	0	0,0
8. tř. Ž	22	18	81,8	4	18,2	0	0,0
8. tř. M	23	9	39,1	4	17,4	0	0,0
9. tř. Ž	25	22	88,0	3	12,0	0	0,0
9. tř. M	15	10	66,7	5	33,3	0	0,0

Je velice složité vysvětlovat dětem tohoto věku, proč na profily nezveřejňovat své odhalené fotografie, fotografie ze soukromí (byt, chalupa), když se s tímto problémem mnohdy neumí srovnat velké množství dospělých, kteří mají neustálou tendenci se na svých profilech chlubit nahými fotografiemi svých dětí v koupelně, v bazénu a podobně. Dle mého soudu, Vás může někdo zaujmout tím, jak píše, ale rozhodně samotné fotografie umí vyvolat spoustu pocitů, představ a myšlenek, než jen samotná slova. Stejně jako počítače, jsou i mobilní telefony s fotoaparáty, či samotné digitální fotoaparáty, součástí života dětí. Některé děti si své snímky nahrávají na soukromé profily, jiné na profily veřejné - tzn. přístupné i cizím lidem, v krajním případě jsou schopni je zasílat zcela cizím lidem pod záminkou například zakoupení kreditu do mobilu atd. Dotazníku se zúčastnil plný počet respondentů. Na první pohled můžeme pozorovat vývoj s věkem, kdy například v 6. třídách převažuje odpověď "B". Dalším zajímavým srovnáním je i pomyslný souboj pohlaví, průřezem všech tříd zjistíme, že dívky mají mnohem větší potřebu své fotografie uveřejňovat. Každopádně své fotografie na profilech uveřejňuje 102 ze 168 dotazovaných.

Otázka č. 7

Znáte nějaký internetový portál, kde můžete nahrávat videozáznamy, a jaký?

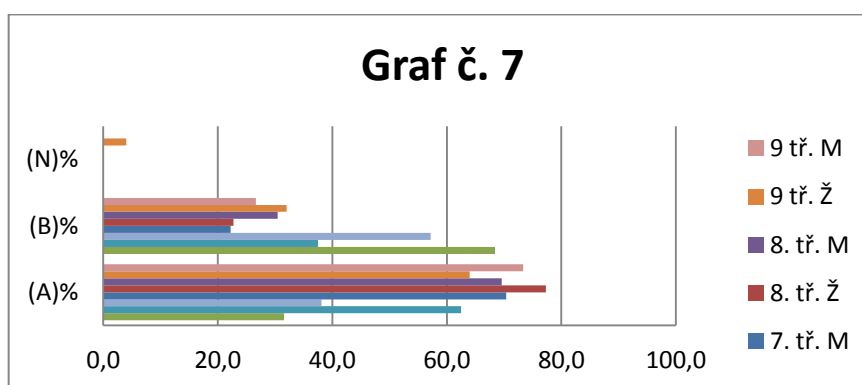
A Ano

B Ne

Tabulka č. 7

	100%	A	(A)%	B	(B)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	6	31,6	13	68,4	0	0,0
6. tř. M	16	10	62,5	6	37,5	0	0,0
7. tř. Ž	21	8	38,1	12	57,1	0	0,0
7. tř. M	27	19	70,4	6	22,2	0	0,0
8. tř. Ž	22	17	77,3	5	22,7	0	0,0
8. tř. M	23	16	69,6	7	30,4	0	0,0
9. tř. Ž	25	16	64,0	8	32,0	1	4,0
9. tř. M	15	11	73,3	4	26,7	0	0,0

Tato otázka se zaměřovala na znalost žáků v oblasti šíření videozáznamu. Video již není pouze výsadou rodinné dovolené. Vytvořit libovolně dlouhý záznam dnes umí téměř každý mobilní telefon, či fotoaparát. Ze 168 respondentů se pouze 1 k otázce nevyjádřil. Pouze dívky v šestých a sedmých třídách překročily pomyslnou hranici 50% odpovědí "NE". Z grafu zcela jasně vyplývá, že již od 6. třídy se děti dobře orientují v oblasti pořizování a publikace videozáznamů. Pokud bych měla shrnout odpovědi z volné části této otázky na téma, jaké portály žáci znají, vyhrály by dva portály - youtube a facebook.

Otázka č. 8.

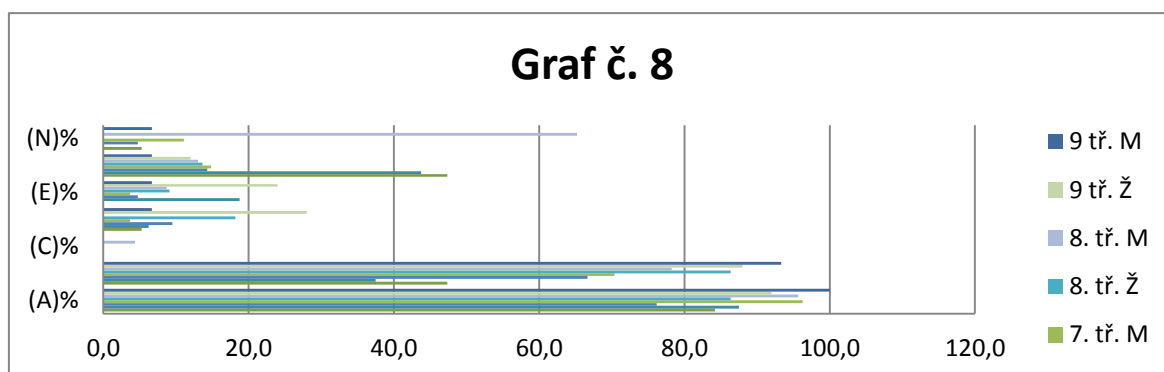
Které z následujících sociálních sítí využíváte?

- A YOUTUBE.COM
- B FACEBOOK.COM
- C XCHAT.CZ
- D LIDE.CZ
- E RAJČE.CZ
- F HRY.CZ

Tabulka č. 8

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	E	(E)%	F	(F)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	16	84,2	9	47,4	0	0,0	1	5,3	0	0,0	9	47,4	1	5,3
6. tř. M	16	14	87,5	6	37,5	0	0,0	1	6,3	3	18,8	7	43,8	0	0,0
7. tř. Ž	21	16	76,2	14	66,7	0	0,0	2	9,5	1	4,8	3	14,3	1	4,8
7. tř. M	27	26	96,3	19	70,4	0	0,0	1	3,7	1	3,7	4	14,8	3	11,1
8. tř. Ž	22	19	86,4	19	86,4	0	0,0	4	18,2	2	9,1	3	13,6	0	0,0
8. tř. M	23	22	95,7	18	78,3	1	4,3	0	0,0	2	8,7	3	13,0	15	65,2
9. tř. Ž	25	23	92,0	22	88,0	0	0,0	7	28,0	6	24,0	3	12,0	0	0,0
9. tř. M	15	15	100,0	14	93,3	0	0,0	1	6,7	1	6,7	1	6,7	1	6,7

I v této otázce mohli žáci označovat více odpovědí, cílem bylo rozšíření odpovědí z otázky č. 7 o další portály, které žáci aktivně využívají. Do dotazníku jsem zakomponovala nejnavštěvovanější stránky, jakou jsou výše zmíněné dva Facebook.com a Youtube.com, k nim jsem ještě přidala xchat.cz, lide.cz, rajce.cz, hry.cz. Zejména u prvních zmiňovaných můžeme pozorovat s věkem rostoucí využívání. Portál Youtube.com zná ve všech kategoriích vždy více než 75% dotazovaných. Velký fenomén s názvem Facebook dle mého soudu značně vytlačil ze zájmu žáků další dva chatovací portály - Lidé a Xchat, protože zde se procenta využívání pohybují do hodnoty 30%. Oproti tomu Facebook začíná na hodnotě 37% a to u žáků 6. tříd. Pokud se podíváme na věkovou hranici 14-15 let, tak je procento využívání na 88 - 93,3%.

Otázka č.9

Mate kamaráda, se kterým si píšete pouze po internetu?

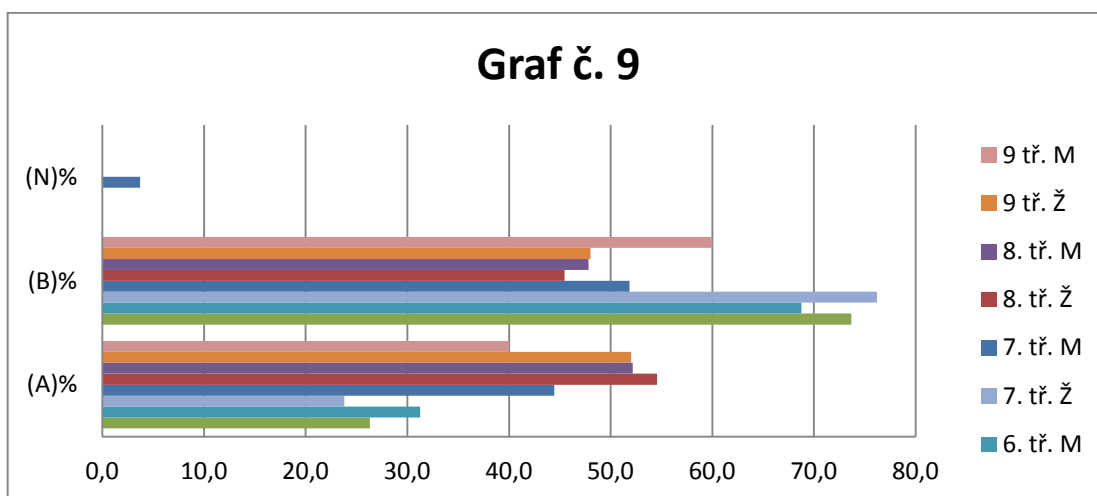
A Ano

B Ne

Tabulka č. 9

	100%	A	(A)%	B	(B)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	5	26,3	14	73,7	0	0,0
6. tř. M	16	5	31,3	11	68,8	0	0,0
7. tř. Ž	21	5	23,8	16	76,2	0	0,0
7. tř. M	27	12	44,4	14	51,9	1	3,7
8. tř. Ž	22	12	54,5	10	45,5	0	0,0
8. tř. M	23	12	52,2	11	47,8	0	0,0
9. tř. Ž	25	13	52,0	12	48,0	0	0,0
9. tř. M	15	6	40,0	9	60,0	0	0,0

Otázka č. 9 se zaměřuje na navazování přátelství a udržování kontaktu s lidmi, které respondenti nikdy osobně nepotkali. Ze 168 respondentů pouze 1 na otázku neopověděl. Zejména od 8. ročníku jsou obě odpovědi vyvážené. Samozřejmě nemohu soudit, zda lidé, se kterými jsou žáci základních škol v kontaktu, jsou nějakým způsobem nebezpeční. I já mám mnoho kamarádů, které znám jen díky virtuální komunikaci. Dokonce takové, kterým se člověk může otevřít a řešit s nimi problémy možná právě proto, že jsou odjinud. Ovšem jedna věc vychází z výzkumu jasně, že už i ty nejmladší děti druhého stupně navazují na internetu přátelské vztahy a komunikují s virtuálními kamarády.

Otázka č.11

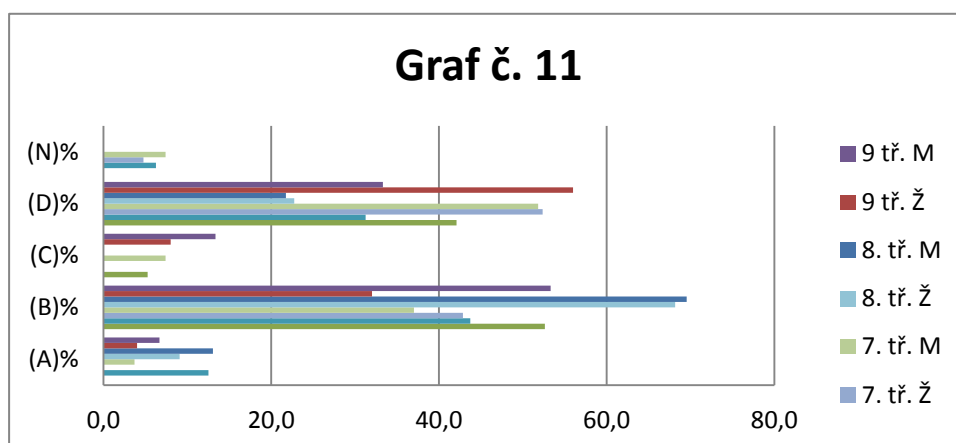
Pokud byste se setkali s šikanou, jak byste se zachovali?

- A Ignoroval(a) bych ji, ať si dotyčný(á) poradí sami.
- B Informoval(a) bych někoho z pracovníků školy.
- C Rešil(a) bych situaci sám(a) a domluvil se s pachateli šikany.
- D Probral bych to s rodiči.

Tabulka č. 11

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	0	0,0	10	52,6	1	5,3	8	42,1	0	0,0
6. tř. M	16	2	12,5	7	43,8	0	0,0	5	31,3	1	6,3
7. tř. Ž	21	0	0,0	9	42,9	0	0,0	11	52,4	1	4,8
7. tř. M	27	1	3,7	10	37,0	2	7,4	14	51,9	2	7,4
8. tř. Ž	22	2	9,1	15	68,2	0	0,0	5	22,7	0	0,0
8. tř. M	23	3	13,0	16	69,6	0	0,0	5	21,7	0	0,0
9. tř. Ž	25	1	4,0	8	32,0	2	8,0	14	56,0	0	0,0
9. tř. M	15	1	6,7	8	53,3	2	13,3	5	33,3	0	0,0

Šikana se bohužel v ní ovšem upozorní okolí, nebo dokonce najde odvahu sám poškozovaný, je možné zabránit dalším problémům. K otázce se nevyjádřili 4 respondenti. Ostatních 164 se nejvíce rozdělilo mezi odpovědi B a D. Poměrně vyvážené je procento těch, kteří by šikanu neřešili a i opačných případů, kdy by přihlížející vzali spravedlivost do svých rukou. Je velice důležité, že většina respondentů smýšlí tak, že označili odpovědi B a D. Jen díky včasnému zásahu z řad rodičů a učitelů, se může šikana podchytit v počátku. V opačných případech, kdy se útoky agresorů stupňují, mohou zanechat na psychice oběti velké stopy.

Otázka č.12.

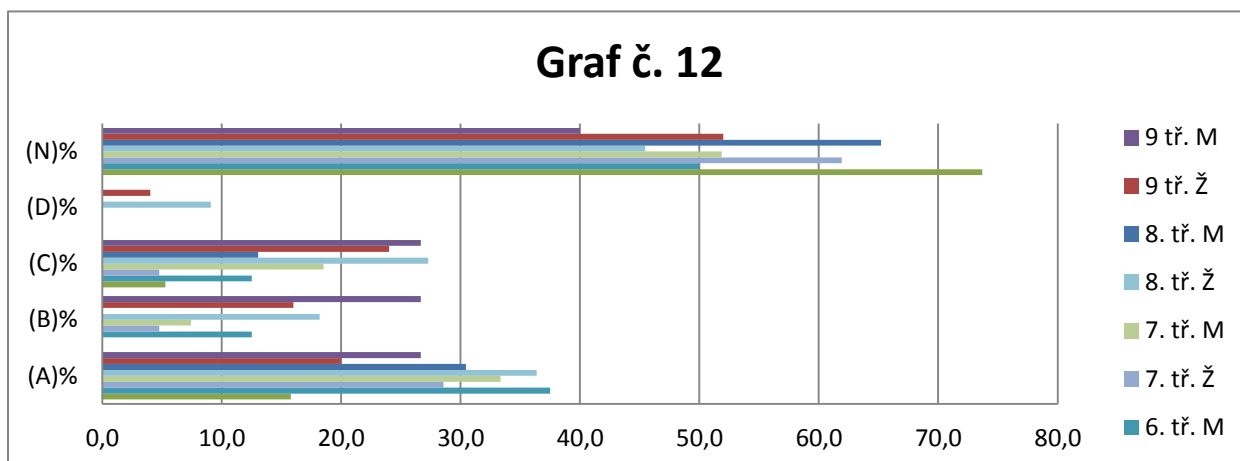
Požádal Vás někdo o některou z následujících možností? (můžete označit více odpovědí)

- A Aby Vaše komunikace zůstala tajemstvím.
- B Abyste si vyfotili obličej a zaslali mu fotografii.
- C Abyste se s ním sešli.
- D Abyste pro něho vytvořili fotografii v plavkách.

Tabulka č. 12

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	3	15,8	0	0,0	1	5,3	0	0,0	14	73,7
6. tř. M	16	6	37,5	2	12,5	2	12,5	0	0,0	8	50,0
7. tř. Ž	21	6	28,6	1	4,8	1	4,8	0	0,0	13	61,9
7. tř. M	27	9	33,3	2	7,4	5	18,5	0	0,0	14	51,9
8. tř. Ž	22	8	36,4	4	18,2	6	27,3	2	9,1	10	45,5
8. tř. M	23	7	30,4	0	0,0	3	13,0	0	0,0	15	65,2
9. tř. Ž	25	5	20,0	4	16,0	6	24,0	1	4,0	13	52,0
9. tř. M	15	4	26,7	4	26,7	4	26,7	0	0,0	6	40,0

Tato otázka by měla zasahovat do více osobního užívání internetového prostoru. Není žádné tajemství, že pod anonymitou, kterou kyberprostor nabízí, se skrývá řada lidí, jejichž úmysly v navazování přátelství, nejsou zcela podle zákonů a chtějí nevědomosti dětí zneužívat. Aby komunikace zůstala tajemstvím, k tomu bylo vyzváno od 15-37,5 % dětí. Aby si vyfotili obličej a zaslali fotografii, o toto by požádáno od 0-18,2 %. Na schůzku bylo pozváno od 4,8 do 27,3%. O fotografii v plavkách byly požádány 2 dívky 8. třídy a 1 dívka 9. třídy. V nabídce odpovědí si nevybralo 40 - 73,7%. Tímto se částečně potvrzuje hypotéza č. 2. Děti sice neuvádějí své osobní údaje, ale navazují kontakty přes internet. Některé jsou schopny se s těmito lidmi sejit, nebo jim poskytnout fotografie. Právě v této oblasti by měla prevence dle mého soudu nejvíce působit.

Graf č. 12

Otázka č. 13

Zúčastnil(a) jste se někdy v rámci školy besedy o riziku internetové komunikace?

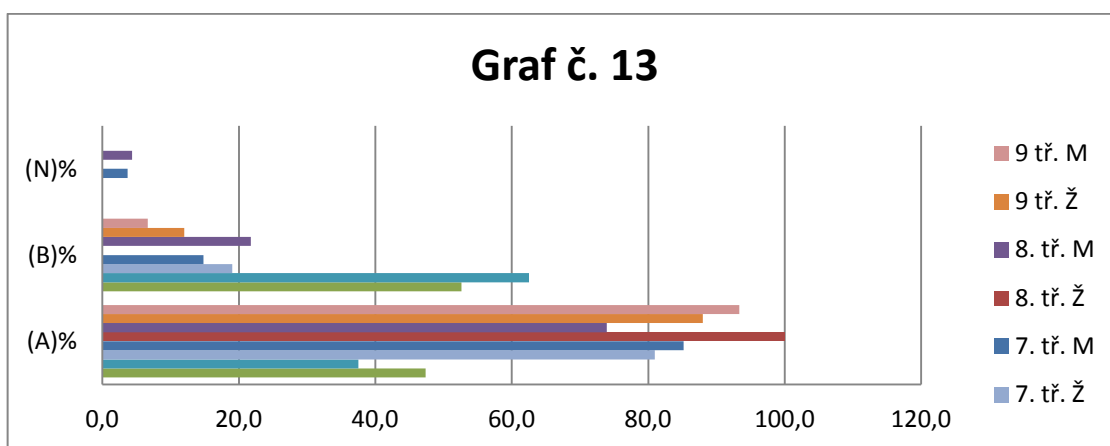
A Ano

B Ne

Tabulka č. 13

	100%	A	(A)%	B	(B)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	9	47,4	10	52,6	0	0,0
6. tř. M	16	6	37,5	10	62,5	0	0,0
7. tř. Ž	21	17	81,0	4	19,0	0	0,0
7. tř. M	27	23	85,2	4	14,8	1	3,7
8. tř. Ž	22	22	100,0	0	0,0	0	0,0
8. tř. M	23	17	73,9	5	21,7	1	4,3
9. tř. Ž	25	22	88,0	3	12,0	0	0,0
9. tř. M	15	14	93,3	1	6,7	0	0,0

Tato otázka navazuje volně na otázku č. 12. Kolik péče se věnuje žákům v rámci prevence této oblasti? Jak je vidět odpovědi se rozdělují mezi dvě jednoduché možnosti. Většina žáků uvádí, že se v rámci školy zúčastnili besedy. V šestých třídách je dělení odpovědí cca 50:50, ovšem od starších ročníků převažuje odpověď "A". Odpovědi "B" se v jednotlivých kategoriích vyskytuje maximálně od pěti respondentů.

Otázka č. 14.

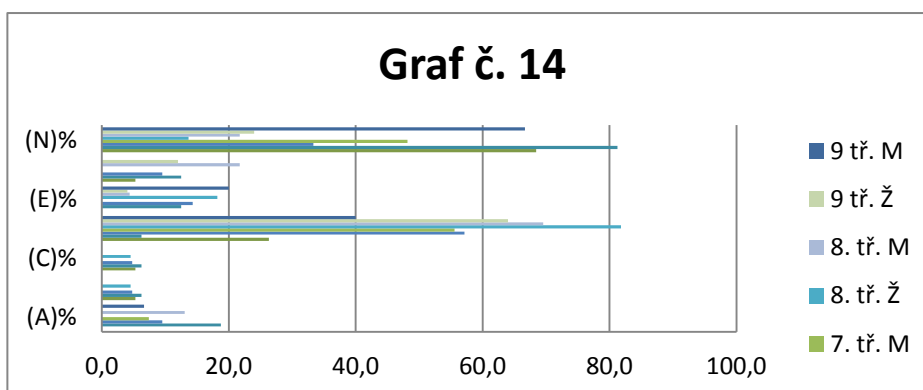
Znáte některé z následujících portálů / projektů? (můžete označit více odpovědí)

- A www.saferinertnet.cz
 B www.e-bezpeci.cz
 C www.e-nebezpeci.cz
 D www.linkabezpeci.cz
 E www.seznamsebezpecne.cz
 F www.bezpecnyinternet.cz

Tabulka č. 14

	100%	A	(A)%	B	(B)%	C	(C)%	D	(D)%	E	(E)%	F	(F)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	0	0,0	1	5,3	1	5,3	5	26,3	0	0,0	1	5,3	13	68,4
6. tř. M	16	3	18,8	1	6,3	1	6,3	1	6,3	2	12,5	2	12,5	13	81,3
7. tř. Ž	21	2	9,5	1	4,8	1	4,8	12	57,1	3	14,3	2	9,5	7	33,3
7. tř. M	27	2	7,4	0	0,0	0	0,0	15	55,6	0	0,0	0	0,0	13	48,1
8. tř. Ž	22	0	0,0	1	4,5	1	4,5	18	81,8	4	18,2	0	0,0	3	13,6
8. tř. M	23	3	13,0	0	0,0	0	0,0	16	69,6	1	4,3	5	21,7	5	21,7
9. tř. Ž	25	0	0,0	0	0,0	0	0,0	16	64,0	1	4,0	3	12,0	6	24,0
9. tř. M	15	1	6,7	0	0,0	0	0,0	6	40,0	3	20,0	0	0,0	10	66,7

Na výše uvedených portálech mohou studenti i učitelé najít mnoho užitečných informací. Bohužel výsledky bych zařadila spíše do kategorie neuspokojivé. Portál Safeinternet.cz znají z šestých tříd pouze 3 chlapci, v sedmých třídách o něm slyšeli 2 chlapci a 2 dívky, v osmých třídách pouze 3 chlapci a z celých devátých tříd pouze 1 chlapec. Ani portál e-nebezpeci.cz nepatří k těm známým u dětí. Z celkového počtu 168 respondentů znají tento projekt pouze 4. Stejně si na tom stojí i odpověď "C". Linka bezpečí patří k projektům, které se v oblasti školního prostředí angažují již dlouhé roky, právě za tím stojí i výsledek, ke kterému jsem došla v rámci mého výzkumu. Například v případě dívek v 8. třídách zná Linku bezpečí 81,8 %. Další dva portály Seznamsebezpecne.cz a Bezepecnyinternet.cz jsou výsledky velmi podobné s těmi v úvodu.

Otázka č. 15.

Považujete internet za místo, kde Vám hrozí nějaké nebezpečí?

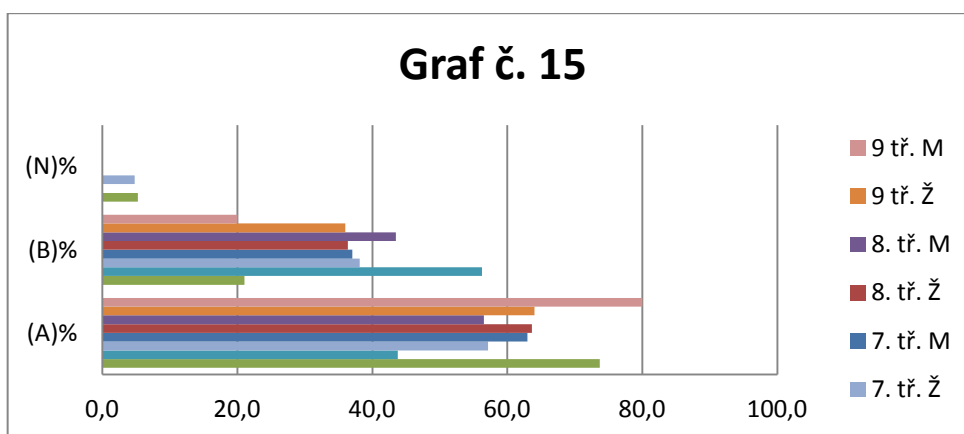
A Ano

B Ne

Tabulka č. 15

	100%	A	(A)%	B	(B)%	N	(N)%
6. tř. Ž	19	14	73,7	4	21,1	1	5,3
6. tř. M	16	7	43,8	9	56,3	0	0,0
7. tř. Ž	21	12	57,1	8	38,1	1	4,8
7. tř. M	27	17	63,0	10	37,0	0	0,0
8. tř. Ž	22	14	63,6	8	36,4	0	0,0
8. tř. M	23	13	56,5	10	43,5	0	0,0
9. tř. Ž	25	16	64,0	9	36,0	0	0,0
9. tř. M	15	12	80,0	3	20,0	0	0,0

Cílem této poslední otázky bylo zjistit náhled dětí na internet, zda jej považují za místo, kde jim hrozí nějaké nebezpečí. Internet za nebezpečný považuje 73,7 % dívek 6. tříd, 43,8 % chlapců 6. tříd, 57,1 % dívek 7. tříd, 63 % chlapců 7. tříd, 63,6 % dívek 8. tříd, 56,5 % chlapců 8. tříd, 64 % dívek 9. tříd a 80 % chlapců 9. tříd. Podle ostatních dětí na internetu nehrozí žádné nebezpečí. Dva respondenti se k otázce nevyjádřili.

ZÁVĚR

Snahou mé práce bylo pohled do školního prostředí, a s ním spojené internetové komunikace dětí a mladistvých. Závěrem bych chtěla říci, že celá práce byla pro můj osobní rozvoj velkým přínosem.

Díky výzkumu jsem si ověřila pravdivost všech mnou zadaných hypotéz. Děti se opravdu velice dobře, již v útlém věku pohybují v kyberprostoru, ovšem dle uvedených opovědí mají jen malé množství informací o nejrůznějších portálech, které se zabývají rizikem internetové komunikace. Řada dotazovaných uvedla, že se již na základní škole setkali s určitou formou kyberšikany.

Díky práci jsem získala možnost vrátit se zpět na základní školu, poznat řadu zajímavých lidí a diskutovat o problémech spojených s výchovou a internetem. Čímž se mohu vyjádřit i ke zpětné využitelnosti této práce. Již během výzkumu jsem měla možnost zaznamenat ze strany učitelů značný zájem o tuto problematiku. Vzhledem k potvrzení hypotéz, by bylo určitě vhodné, aby se publikace práce dostala právě do rukou pedagogů základních škol a napomohla tak k rozvoji a organizaci internetově - preventivních programů v Havlíčkově Brodě a okolí. K jednomu z velkých nedostatků, patřila právě neznalost jednotlivých programů, které se zaměřují na rizika virtuální komunikace. V širším smyslu, by práce měla být zajímavou publikací i pro rodiče dotazovaných žáků. Jsem si téměř jistá, že celá řada z nich má v oblasti problematiky spojené s pohybem v kyberprostoru dětí, jen mizivé znalosti.

Problematika internetu a bádání v této oblasti mne zaujaly natolik, že i budoucnu bych se této oblasti chtěla věnovat. Vzhledem k mému vážnému úmyslu pokračovat v dalším studiu, již nyní přemýšlím o možném pokračování této práce se zaměřením právě na skupinu rodičů, kteří mají doma žáka 2. stupně základní školy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákony:

1. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Literatura:

2. NAVRÁTIL, Pavel. *Internet pro školy*. Vyd. 2. Kralice na Hané: Computer Media, 2004, 120 s. ISBN 80-866-8616-7.
3. DeVITO, J., *Základy mezilidské komunikace*, 1. vyd, Praha, Grada, 2008, 978-80-247-2018-0.
4. ECKERTO VÁ, Lenka, DOČEKAL, Daniel. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. 1. vyd. Brno: Computer Press, 2013, ISBN 978-80-251-3804-5.
5. ROGERS, Vanessa. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-7367-984-2.
6. KOPECKÝ, Kamil. *Stalking a kyberstalking: Nebezpečné pronásledování*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7737-3.
7. KOPECKÝ, Kamil, KREJČÍ, Veronika. *Rizika virtuální komunikace*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7866-0. Příručka pro učitele a rodiče.
8. KOPECKÝ Kamil, *Kybergrooming: Nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc, 2010. ISBN 978-80-254-7573-7. Studie.
9. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Vyd. 1. V Praze: Karolinum, 2005, ISBN 978-80-246-0956-0.
10. VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7178-998-4.

Internetové zdroje:

11. BRDIČKA, Bořivoj. *EENet: Jak se mění vzdělávání*. [online]. oddělení informační výchovy KTchVPedF UK Praha, 1999 [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://it.pedf.cuni.cz/~bobr/EENet/>
12. HLOUŠKOVÁ, Lenka. *Stalker aneb někdo vás chce uštvat*. Dostupné z: http://www.reflecta.cz/data/dn/000000322_dn.pdf
13. CHLAD, Radim. *Historie a vývoj Českého Internetu*. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: <http://www.fi.muni.cz/usr/jkucera/pv109/2000/xchlad.htm>

14. ŠMAHEL, David. *Internet jako prostředí bez zábran* [online]. Brno, 2002 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/publication/407016/cs?lang=cs>. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií.
15. TŘEČEK, T., ŠŤASTNÝ, J. *Deviant Hovorka se dočkal za zneužití dvaceti chlapců mírnějšího trestu*. iDNES. Online: http://zpravy.idnes.cz/odvolaci-soud-rozhodne-o-trestu-za-zneuziti-jednadvaceti-chlapcu-p9q-/krimi.asp?c=A090526_073207_krimi_cen
16. TŮMOVÁ, Š. *Stalking – nová forma psychického teroru*. Asociace forenzních psychologů. Online: <http://afp.wz.cz/clanky.doc/Stalking.doc>
17. Historie ICQ. [online]. [cit. 2013-03-25]. Dostupné z: http://home.zcu.cz/~jirkovsk/index_files/history.html
18. ABZ slovník cizích slov. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/socialne-patologicke-jevy>
19. Počítačové sítě: Co je to počítačová síť?. [online]. [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://site.the.cz/index.php?id=1>
20. Sexting. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2001- [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Sexting>
21. E-nebezpečí: Kybergrooming. [online]. 2008 [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/125-42>
22. Kyberšikanování učitelů žáky je vážný problém. [online]. [cit. 2013-04-02]. Dostupné z: <http://pcworld.cz/novinky/kybersikanovani-ucitelu-zaky-je-vazny-problem-upozornuje-symantec-43455>
23. Příručka pro rodiče jak zajistit bezpečnost dětí na internetu. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/ke-stazeni/letaky>, s. 9 – 12
24. Business Center: Trestní zákoník. Business Center [online]. 1.1.2010 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/>
25. Saferinternet.cz: pro bezpečnější internet [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/>
26. Internet Hotline [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://internethotline.cz/projekt-internet-hotline.htm>

27. Sdružení Linka bezpečí [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z:
<http://linkabezpeci.cz/webmagazine/home.asp?idk=393>
28. Bezpečný internet: rady pro vaši bezpečnost na internetu [online]. [cit. 2013-04-03]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

1. Tabulka č. 1, PRÁCE NA POČÍTAČI/NOTEBOOKU I MIMO ŠKOLU, s. 66
2. Tabulka č. 2, STRÁVENÝ ČAS NA POČÍTAČI/NOTEBOOKU DOMA, s. 67
3. Tabulka č. 3, ZKUŠENOST S KYBERŠIKANOU, s. 68
4. Tabulka č. 4, PODOBA KYBERŠIKANY, s. 69
5. Tabulka č. 5, UVÁDĚNÉ OSOBNÍ ÚDAJE, s. 70
6. Tabulka č. 6, FOTOGRAFIE NA PROFILECH, s. 71
7. Tabulka č. 7, NAHRÁVÁNÍ VIDEOZÁZNAMŮ NA INTERNET, s. 72
8. Tabulka č. 8, VYUŽÍVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH SOC. SÍTÍ, s. 73
9. Tabulka č. 9, KAMARÁD POUZE PO INTERNETU, s. 74
10. Tabulka č. 10, SHŮZKA S VIRTUÁLNÍM KAMARÁDEM, s. 75
11. Tabulka č. 11, CHOVÁNÍ V PŘÍPADĚ KYBERŠIKANY, s. 76
12. Tabulka č. 12, MOŽNOSTI VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE, s. 77
13. Tabulka č. 13, BESEDY NA TÉMA VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE, s. 78
14. Tabulka č. 14, VZDĚLÁVACÍ PROJEKTY, s. 79
15. Tabulka č. 15, INTERNET - NEBEZPEČNÉ MÍSTO, s. 80

1. Graf č. 1, PRÁCE NA POČÍTAČI/NOTEBOOKU I MIMO ŠKOLU, s. 66
2. Graf č. 2, STRÁVENÝ ČAS NA POČÍTAČI/NOTEBOOKU DOMA, s. 67
3. Graf č. 3, ZKUŠENOST S KYBERŠIKANOU, s. 68
4. Graf č. 4, PODOBA KYBERŠIKANY, s. 69
5. Graf č. 5, UVÁDĚNÉ OSOBNÍ ÚDAJE, s. 70
6. Graf č. 6, FOTOGRAFIE NA PROFILECH, s. 71
7. Graf č. 7, NAHRÁVÁNÍ VIDEOZÁZNAMŮ NA INTERNET, s. 72
8. Graf č. 8, VYUŽÍVÁNÍ JEDNOTLIVÝCH SOC. SÍTÍ, s. 73
9. Graf č. 9, KAMARÁD POUZE PO INTERNETU, s. 74
10. Graf č. 10, SHŮZKA S VIRTUÁLNÍM KAMARÁDEM, s. 75
11. Graf č. 11, CHOVÁNÍ V PŘÍPADĚ KYBERŠIKANY, s. 76
12. Graf č. 12, MOŽNOSTI VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE, s. 77
13. Graf č. 13, BESEDY NA TÉMA VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE, s. 78
14. Graf č. 14, VZDĚLÁVACÍ PROJEKTY, s. 79
15. Graf č. 15, INTERNET – NEBEZPEČNÉ MÍSTO, s. 80

SEZNAM PŘÍLOH

- PŘÍLOHA Č. 1 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.
- PŘÍLOHA Č. 2 Dotazník k výzkumu.
- PŘÍLOHA Č. 3 Letáky k propagaci zabezpečení internetu před dětmi.

PŘÍLOHA Č. 1

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Hlava III: Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

§ 185 Znásilnění

(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) na dítěti, nebo

c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 186 Sexuální nátlak

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu

sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) na dítěti, nebo
- b) nejméně se dvěma osobami.

(4) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 se zbraní,
- b) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny.

(5) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let, nebo
- b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(6) Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt.

(7) Příprava je trestná.

§ 187 Pohlavní zneužití

(1) Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho doзору, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 191 Šíření pornografie

(1) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo písemně, fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo

a) nabízí, přenechává nebo zpřístupňuje dítěti, nebo

b) na místě, které je dětem přístupné, vystavuje nebo jinak zpřístupňuje, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny,

b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo

c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo

b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

(1) Kdo přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě **nebo osobu, jež se jeví být dítětem**, bude potrestán odnětím svobody až na dva roky.

(2) Kdo vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, **jež se jeví být dítětem**, anebo kdo kořistí z takového pornografického díla, bude

potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

- a) jako člen organizované skupiny,
- b) tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, nebo
- c) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 2

- a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

(1) Kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až šest let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny, nebo
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) jako člen organizované skupiny působící ve více státech, nebo
- b) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Z hlediska působení násilí můžeme čerpat z:

Hlava I: Trestné činy proti životu a zdraví

§ 140 Vražda

(3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě,
- c) na dítěti mladším patnácti let,**
- d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,
- e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,
- f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,
- g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- h) opětovně,
- i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo
- j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.

§ 145 Těžké ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

- a) na dvou nebo více osobách,
- b) na těhotné ženě,
- c) na dítěti mladším patnácti let,**
- d) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

e) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

f) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

g) opětovně nebo poté, co spáchal jiný zvlášť závažný zločin spojený s úmyslným způsobením těžké újmy na zdraví nebo smrti nebo jeho pokus, nebo

h) ze zavrženíhodné pohnutky.

(3) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(4) Příprava je trestná.

§ 146 Ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

(2) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) na těhotné ženě,

b) na dítěti mladším patnácti let,

c) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

d) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

e) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na pět až deset let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

§ 146 Ublížení na zdraví

(1) Kdo jinému úmyslně způsobí ublížení na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody až na jeden rok.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.

(3) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody až na čtyři léta.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až šest let bude pachatel potrestán,
a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 3 na dvou nebo více osobách,
b) spáchá-li takový čin na těhotné ženě, nebo
c) spáchá-li takový čin na dítěti mladším patnácti let.

(5) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 3 smrt.

Často se můžeme setkat s trestnými činy ve spojení s omezením svobody, či narušení soukromí. Poté čerpáme z:

Hlava II: Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

§ 170 Zbavení osobní svobody

(1) Kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,
- d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo
- e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(4) Příprava je trestná.

§ 171 Omezování osobní svobody

(1) Kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,
- c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,
- d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo
- e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 172 Zavlečení

(1) Kdo jiného lstí, násilím nebo hrozbou násilí nebo jiné újmy zavleče do ciziny, nebo ho přiměje, aby se do ciziny odebral, nebo ho odvrací od návratu z ciziny, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let.

(2) Stejně bude potrestán, kdo jiného lstí, násilím nebo hrozbou násilí nebo jiné újmy zavleče z ciziny do České republiky, nebo ho přiměje, aby se do České republiky odebral, nebo ho odvrací od návratu z České republiky.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

c) způsobí-li takovým činem fyzické nebo psychické útrapy,

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo

e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 smrt, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(5) Příprava je trestná.

§ 173 Loupež

(1) Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312).

(3) Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 174 Braní rukojmí

(1) Kdo se zmocní rukojmí a hrozí, že ho usmrtí anebo že mu způsobí újmu na zdraví nebo jinou vážnou újmu, s cílem donutit jiného, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) je-li při takovém činu rukojmím dítě,

c) je-li při takovém činu rukojmími více osob,

d) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo

e) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 175 Vydírání

(1) Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,

c) spáchá-li takový čin se zbraní,

- d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,
- e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo
- f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady (§ 309), teroristického útoku (§ 311) nebo teroru (§ 312), nebo
- c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

§ 177 Útisk

(1) Kdo jiného nutí, zneužívá jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 značnou škodu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu, nebo
- b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 181 Poškození cizích práv

(1) Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že

- a) uvede někoho v omyl, nebo
- b) využije něčího omylu,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému značnou újmu na právech,
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo
- c) vydává-li se při takovém činu za úřední osobu.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

- a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 jinému újmu na právech velkého rozsahu, nebo
- b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv

(1) Kdo úmyslně poruší tajemství

- a) uzavřeného listu nebo jiné písemnosti při poskytování poštovní služby nebo přepravované jinou dopravní službou nebo dopravním zařízením,
- b) datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo
- c) neveřejného přenosu počítačových dat do počítačového systému, z něj nebo v jeho rámci, včetně elektromagnetického vyzařování z počítačového systému, přenášejícího taková počítačová data,

bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.

(2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch

- a) prozradí tajemství, o němž se dozvěděl z písemnosti, telegramu, telefonního hovoru nebo přenosu prostřednictvím sítě elektronických komunikací, který nebyl určen jemu, nebo
- b) takového tajemství využije.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,
- b) spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky,

c) způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo

d) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako úřední osoba,

b) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu, nebo

c) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

(5) Zaměstnanec provozovatele poštovních služeb, telekomunikační služby nebo počítačového systému anebo kdokoli jiný vykonávající komunikační činnosti, který

a) spáchá čin uvedený v odstavci 1 nebo 2,

b) jinému úmyslně umožní spáchat takový čin, nebo

c) pozmění nebo potlačí písemnost obsaženou v poštovní zásilce nebo dopravovanou dopravním zařízením anebo zprávu podanou neveřejným přenosem počítačových dat, telefonicky, telegraficky nebo jiným podobným způsobem, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(6) Odnětím svobody na tři léta až deset let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 5 škodu velkého rozsahu, nebo

b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Do legislativní části můžeme dále zařadit i trestní odpovědnost rodičů, pedagogů a vychovatelů:

Hlava IV: Trestné činy proti rodině a dětem

§ 201 Ohrožování výchovy dítěte

(1) Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že

a) svádí ho k zahálčivému nebo nemravnému životu,

b) umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život,

c) umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo

jiným zavrženíhodným způsobem, nebo

d) závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.

(2) Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 ze zavrženíhodné pohnutky,
- b) pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu,
- c) spáchá-li takový čin opětovně, nebo
- d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

§ 202 Svádění k pohlavnímu styku

(1) Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení dítěte, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního uspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán,

- a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,
- b) spáchá-li takový čin ze zavrženíhodné pohnutky,
- c) pokračuje-li v páchání takového činu po delší dobu, nebo
- d) spáchá-li takový čin opětovně.

§ 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací

(1) Kdo překoná bezpečnostní opatření, a tím neoprávněně získá přístup k počítačovému systému nebo k jeho části, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Kdo získá přístup k počítačovému systému nebo k nosiči informací a

- a) neoprávněně užije data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací,
- b) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací neoprávněně

vymaže nebo jinak zničí, poškodí, změní, potlačí, sníží jejich kvalitu nebo je učiní neupotřebitelnými,

c) padělá nebo pozmění data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací tak, aby byla považována za pravá nebo podle nich bylo jednáno tak, jako by to byla data pravá, bez ohledu na to, zda jsou tato data přímo čitelná a srozumitelná, nebo

d) neoprávněně vloží data do počítačového systému nebo na nosič informací nebo učiní jiný zásah do programového nebo technického vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou újmu nebo získat sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, nebo

b) v úmyslu neoprávněně omezit funkčnost počítačového systému nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat.

(4) Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2 jako člen organizované skupiny,

b) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

c) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci,

d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

e) způsobí-li takovým činem vážnou poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem.

(5) Odnětím svobody na tři léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 škodu velkého rozsahu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat

(1) Kdo v úmyslu spáchat trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv podle § 182 odst. 1 písm. b), c) nebo trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 odst. 1, 2 vyrobí, uvede do oběhu, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává

a) zařízení nebo jeho součást, postup, nástroj nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu, vytvořený nebo přizpůsobený k neoprávněnému přístupu do sítě elektronických komunikací, k počítačovému systému nebo k jeho části, nebo

b) počítačové heslo, přístupový kód, data, postup nebo jakýkoli jiný podobný prostředek, pomocí něhož lze získat přístup k počítačovému systému nebo jeho části, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo zákazem činnosti.

(2) Odnětím svobody až na tři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let bude pachatel potrestán, získá-li činem uvedeným v odstavci 1 pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

§ 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti

(1) Kdo z hrubé nedbalosti porušením povinnosti vyplývajících ze zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uložené podle zákona nebo smluvně převzaté

a) data uložená v počítačovém systému nebo na nosiči informací zničí, poškodí, pozmění nebo učiní neupotřebitelnými, nebo

b) učiní zásah do technického nebo programového vybavení počítače nebo jiného technického zařízení pro zpracování dat,

a tím způsobí na cizím majetku značnou škodu, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.⁴⁶

Výše uvedené právní prameny patří ke stěžejním, které se pojí k tématu bakalářské práce.

PŘÍLOHA Č. 2

DOTAZNÍK K VÝZKUMU

Dobrý den Vážení žáci základních škol.

Jmenuji se Veronika Buráňová a jsem studentkou 3. ročníku oboru sociální pedagogika. V současné době pracuji na vytvoření bakalářské práce s tématem "Internetové sociální sítě jako možný sociálně-patologický jev dětí základních škol". V rámci tohoto výzkumu bych Vám chtěla velice poděkovat za spolupráci při vyplňování anonymního dotazníku. U každé odpovědi zakroužkujte vždy jedno písmenko, není-li za otázkou stanoveno jinak. Veškeré údaje slouží pouze pro potřeby vypracování bakalářské práce.

Vaše pohlaví: **DÍVKÁ** - **CHLAPEC** věk:.....

1. Pracujete na počítač / notebooku i mimo školu?

- A. Ano, ale pouze ke studiu.
- B. Ano, počítač / notebook využívám ke studiu i ve volném čase (hry, chatování, filmy).
- C. Ne, na počítači / notebooku pracuji pouze v rámci vyučování ve škole.

2. Pokud pracujete na počítači / notebooku i doma, kolik času tím denně strávíte?

- A. 0,5 - 1 hodinu denně.
- B. 1 - 3 hodin denně.
- C. Více než 3 hodiny denně.
- D. Doma na počítači / notebooku nepracuji.

3. Měli jste zkušenost s šikanou spojenou s počítači, publikací na internetu (KYBERŠIKANOU)?

- A. Ano, osobně.
- B. Ano, ale ne přímo na mojí osobně (např. kamarád, spolužák,...)
- C. Ano, osobně i u kamarádů.
- D. Ne, nikdy jsem se s šikanou nesetkal(a).

4. Pokud jste se setkali s nějakou formou kyberšikany, jakou měla podobu? (můžete označit více možností)

- A. Publikování ponižujícího zvukového, nebo obrazového záznamu.
- B. Publikování ponižující fotografie.
- C. Zneužití cizího účtu, nabourání emailové schránky.
- D. Vydírání formou sms, telefonní hovor, chatu.
- E. Nadávky, zesměšňování - sms, telefonní hovor, chat, email.
- F. Výchružky - sms, telefonní hovor, chat, email.

Víte, co je ochrana osobních údajů? (volná otázka)

.....

.....

.....

.....

5. Které osobní údaje uvádíte na svých profilech (ICQ, email, facebooku, seznamky) ? (můžete označit více možností)

- A. Křestní jméno
- B. Příjmení
- C. Telefonní číslo
- D. Adresu bydliště
- E. Adresu školy

- C. www.e-nebezpeci.cz
- D. www.linkabezpeci.cz
- E. www.seznamsebezpecne.cz
- F. www.bezpecnyinternet.cz

15. Považujete internet za místo, kde Vám hrozí nějaké nebezpečí?

- A. Ano
- B. Ne

PŘÍLOHA Č. 3

Letáky k propagaci zabezpečení internetu před dětmi.

Opravdu víte jaké stránky si Vaše dítě prohlíží?

Na internetu na Vaše dítě "čihá" mnoho nebezpečí! Mějte činnost Vašich dětí při prohlížení internetu **stále pod kontrolou!**

Na internetu se vyskytuje mnoho lidí, kteří zneužívají dětskou důvěřivost! Zamezte Vašemu dítěti přístup na nevhodné či šokující stránky! Kontrolujte s kým a jak Vaše dítě přes internet komunikuje!

Děti spoléhají na rodiče. Domov je (alespoň ve většině případů) synonymem bezpečí a jistoty. Děti spoléhají na to, že stejně jako dokážete zajistit jejich fyzické bezpečí před různými nástrahami a úklady světa, tak se postaráte i o to, aby byly v bezpečí v kybernetickém prostoru. I když to třeba neřeknou nebo nedokážou říct, je to tak. A úkolem dospělých je toto bezpečí zajistit, jinak dochází ke zklamání...

Kde hledat pomoc?

INTERNETHOTLINE
www.internethotline.cz

bezpečný internet.cz
www.bezpecnyinternet.cz

saferinternet.cz
www.saferinternet.cz

modrá linka
www.modralinka.cz

bezpečné-online.cz
www.bezpecne-online.cz

aik.idnes.cz
www.aik.idnes.cz

Zdroj:

<http://wellnesscentrumbruntal.cz/var/wellnesscentrumbruntal.cz/storage/images/media/images/letak-internet-2/10009-1-cze-CZ/letak-internet-2.jpg>

začínající uživatel	pokročilý uživatel	rodiče	děti	školy
FRANTIŠEK	MARTINA	MÁMA/TÁTA	JÍLKA/MATEJ	UČITELKA
Jak bezpečně procházet web Na co si dát pozor při on-line komunikaci Více » ▶ Spustit kurz	Pravidla pro zabezpečení počítače Jak zvýšit ochranu při užívání internetového bankovníctví Více » ▶ Spustit kurz	Doporučení, která by měl každý rodič znát Jaká jsou rizika sociálních sítí Více » ▶ Spustit kurz	Prohlédni si komiksové příběhy Dodržuj desatero bezpečného internetu Více » ▶ Spustit kurz	Tipy pro výuku Jakými zákony se řídit Více » ▶ Spustit kurz

Zdroj:<http://www.kybersikana.eu/2012/05/bezpecny-internet-dalsi-zajimavy-web.html>

